

teleskop

— Vesmír v zbierke —

telescope

— Universe in the collection —

GALÉRIA UMEĽCOV SPIŠA

GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

teleskop

— Vesmír v zbierke —

telescope

— Universe in the collection —

zbierka
v dialógu
collection
in dialogue

Z výstavy / From the exhibition

O výstave
About exhibition

6

1

Mikro a makro vesmír
Micro and Macro Universe

14

2

Solar / Eclipse

38

3

Prechádzka nočnou krajinou a mestom
Walking through the Night Landscape and the City

50

4

Nočné smútky
Night Sorrows

70

Autori
Artists

86

O výstave About exhibition

Katarína Balúnová:
Teleskop / Telescope

Lucia Horvátová:
Invisible Insights

Teleskop / Telescope

Zaostrenie na individuálne vesmíry mikro a makro astrologických pozorovaní ako reflexia kultúrno-spoločenskej situácie v širších súvislostiach.

Zásadný obrat vo vnímaní kozmu nastal v roku 1543, kedy vyšla dlho zatracovaná Kopernikova kniha *De revolutionibus orbium coelestium* (O pohyboch nebeských sfér), dôkladne spochybňujúca geocentrizmus. Predstava centrálnej pozície Zeme po stáročia podporovala u človeka pocit dôležitosti tak vo sfére planetárnej, ako aj náboženskej. Jej degradácia na jednu z planét obiehajúcu okolo Slnka spôsobila dramatickú dislokáciu na mentálnej mape ľudstva.

V roku 1990 bol vynesovaný na obežnú dráhu Hubblov teleskop, ktorý odhalením nesmiernosti vesmíru s dvoma biliónmi galaxií na ploche 100 miliárd svetelných rokov definitívne presunul pozíciu človeka na perifériu kozmu a zároveň otvoril nové filozofické otázky súvisiace so zmyslom našej existencie. Nakoľko sme ako spoločnosť zamietli príliš jednoduché vysvetlenie božských princípov, sme vystavení úderu vlastnej bezvýznamnosti.

Francúzsky filozof a spisovateľ Albert Camus (1913 - 1960) cez hlavného protagonistu novely *Cudzinec*, 1942 hovorí: „Pozorujúc tmavú oblohu posiatu hviezdami som po prvý, naozaj prvýkrát, otvoril svoje srdce benígnej ľahostajnosti vesmíru“¹.

Kým Camus, významný predstaviteľ existencializmu, vnímal ľudský údol ako nezmyselný a beznádejný v cudzom svete, známa astronómka Michelle Thaller (1969) vyjadruje svoje pocity

z nekonečnosti vesmíru odlišne: „... pozerajúc na oblohu cítim neprimeranosť úlohy čo i len pokúsiť sa pochopiť jej zmysel. Za jeden večer sa tučet hviezdnych systémov, doplnených planetami alebo životom v ich okolí, násilne a náhle končí, rozmetaný na kusy. Tučet. Za pár hodín. Toto sa deje okolo nás každú noc, každý deň, každú hodinu. A z trosiek tejto smrti pochádza všetko, doslova každý atóm, ktorý potrebujeme pre život... Dnes večer by som tu nebola, keby predtým nezomreli milióny hviezd. Niektoré atómy v mojom tele sa vytvorili doslova stotisíc biliónov míľ ďaleko od miesta, kde dnes večer sedím. Som obrovská. Ja. A som nažive. A som ponorená do jadra svojej existencie v smrti; nepredstaviteľne obrovská smrť. Narodenie a smrť sú navzájom spojené lícom a čeľusťou, tak pevne, že jeden presakuje do druhého, cez galaxiu. To som. To si ty“².

Výstava Teleskop sa snaží zodpovedať otázku: Aké je naše miesto vo svete, vo vesmíre, kde je Zem naším malým domovom? Tematický výber diel zo zbierky Galérie umelcov Spiša zobrazuje atmosféru noci a nočnej oblohy so zaostrením na individuálne vesmíry mikro a makro astrologických pozorovaní. Sledovanie nočnej oblohy cez teleskop rozličných umeleckých realizácií nereflektuje len astronomické javy, ale paradoxne sa stáva lupou, ktorá zaznamenáva intímne svety jednotlivých autorov či kultúrno-politickú situáciu spoločnosti v širších súvislostiach.

Výber predstavuje obsiahly záber umelcov od mladej po strednú a staršiu generáciu so zaradením viacerých diel už nežijúcich autorov. Rôznorodosť

médií, od maľby cez grafiku, koláž, fotografiu a objekt, potvrdzuje rozsiahlosť zbierky systematicky budovanej od roku 1987. Projekt dopĺňajú diela štyroch pozvaných zahraničných umelcov, čo umožňuje nový pohľad na tému a otvára dialóg.

Výstava a katalóg sú rozdelené do štyroch súborov – *Mikro a makro vesmír, Solar / Eclipse, Prechádzka nočnou krajinou a mestom a Nočné smútky*, ktoré prinášajú koncepčne ucelený náhľad do problematiky.

—

An examination of the individual universes of micro and macro astrological observations as a reflection of the wider cultural and social context.

A crucial turning point in our understanding of the cosmos came in 1543 with the publication of Copernicus' book *De Revolutionibus Orbium Coelestium* (On the Movements of the Celestial Spheres). The work, long condemned by religious authorities, openly questioned geocentrism, the concept that the Earth was the centre of the universe which had promoted humanity's sense of importance in both the planetary and religious spheres for centuries. Copernicus' apparent demotion of the Earth to merely one of several planets orbiting the Sun brought about a dramatic dislocation of the mental map of humankind.

In 1990, the Hubble Telescope was launched into orbit, definitively shifting the position of mankind even further to the periphery of the cosmos. By revealing the vastness of the universe and its two trillion galaxies scattered across 100 billion light-years, the findings which astronomers revealed with the telescope opened up new philosophical questions about the meaning of our existence. As society gradually came to reject the simplistic explanation of the universe based on divine principles, we became exposed to the shocking awareness of our own insignificance.

In the 1942 novel *The Stranger* by French philosopher and writer Albert Camus (1913 - 1960), the main protagonist declares that: "Gazing up at the dark sky spangled with its signs and stars,

for the first time, the first, I laid my heart open to the benign indifference of the universe"¹.

While Camus, one of the leading figures of existentialism, perceived human destiny as meaningless and hopeless in an alien world, the well-known astronomer Michelle Thaller (1969) expressed her feelings about the infinity of the universe in a different manner: "... look back up at the sky, I feel unequal to the task of even trying to understand what that means. In one evening, a dozen star systems, complete with any planets or life around them, came to a violent and sudden end, blown to bits. A dozen. In a few hours. This goes on around us every night, every day, every hour. And from the debris of that death comes every thing, literally every atom, we need for life. Spreading their nuclear-furnaced debris back into space, the galaxy now has more of the stuff of life to work with. I wouldn't be here tonight had many millions of stars not died before. Some atoms in my body were formed, literally, a hundred thousand trillion miles away from where I sit tonight. I am vast. Me. And I am alive. And I'm soaked to the core of my existence in death; unimaginably vast death. Birth and death bonded together cheek to jowl, so tightly that one leaks into the other, across a galaxy. That is what I am. That is what you are"².

The exhibition Telescope aims to address the issue of our place in the cosmos; what is the true position of this little planet we call home in the vastness of space? The thematic selection of art-works from the collection of the Gallery of Spiš Artists shows the atmosphere of night and

the night sky through a focus on the individual universes of micro and macro astrological observations. Observing the night sky through the telescope of various artistic realizations not only reveals the astronomical phenomena above us, but paradoxically becomes a magnifying glass that can record the intimate worlds of individual artists or the cultural and political state of society in a broader context.

The selection presents a comprehensive range of artists from different generations, including some who are no longer with us. The diversity of media, from painting to graphics, collage, photography and object art, confirms the vastness of the collection which has been systematically built up since 1987. The project is complemented by the works of four invited foreign artists which offer a new perspective on the theme and will widen the discussion.

The exhibition and catalogue are divided into four sections, *Micro and Macro Universe, Solar / Eclipse, Walking through the Night Landscape and the City* and *Night Sorrows* that complement each other to provide a conceptually comprehensive view of the issue.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.

autorka a kurátorka projektu / author and project curator

1 Bloom, Harold (Ed.): *The Stranger - Albert Camus*. New York: Chelsea House Publishers 2008, s. 150

2 Thaller, Michelle: Our tiny meaningful lives in the vast universe, <https://meditativestory.com/michellethaller> (18. 08. 2020)

1 Bloom, Harold (Ed.): *The Stranger - Albert Camus*. New York: Chelsea House Publishers 2008, p. 150

2 Thaller, Michelle: Our tiny meaningful lives in the vast universe, <https://meditativestory.com/michellethaller> (18. 08. 2020)

Invisible Insights

Mikro a makro sú svety, v ktorých sa nachádzame, alebo ktoré sa nachádzajú v nás. Paradoxne ich existencia je paralelná s tou našou, nepoznáme ich z našej perspektívy a nevidíme voľným okom. O skrytom svete, do ktorého nemožno nahliadnuť si automaticky vytvárame vlastnú predstavu. Podlieha maliarskej imaginácii, či všeobecne imaginácii autora pracujúceho v ktoromkoľvek médiu. Jeho neznámy charakter nám dáva slobodu k obrazotvornosti. Asociujeme si ho v abstraktnej štruktúre, či kompozícií množstva poletujúcich telies. Jeho uchopiteľnosť sa nachádza len vo veľmi silno rozvinutej predstavivosti.

Nahliadnutie do týchto vesmírov nám ponúka len sprostredkovaný pohľad cez šošovku mikroskopu, či teleskopu. Číže problematika sprostredkovaného pohľadu priamo súvisí témou a môže determinovať formu zobrazenia. Náhľad je vždy podmienený nielen tvarom prizoru, ale aj zmenenou mierkou – zväčšením, alebo priblížením.

Téma mikro a makro vesmíru v umení môže vyplynúť z fascinácie vedou a kontrastného prepojenia vedy a umenia, či už mikrobiológie, astrológie, alebo kvantovej fyziky. Tiež môže ísť o ideové východisko vo filozofii, vesmír nám pripomína zamyslenie sa nad našou existenciou a existenciou celého sveta. Môžeme ju chápať aj v psychologickom rovne. Celý nekonečný vesmír, alebo vnútorný život buniek a mikroorganizmov, či najmenších čiastočiek ako sú atómy a molekuly v nás metaforizuje v umeleckom zobrazení odzrkadlenie nášho mentálneho sveta. Odráža jeho povahu, hĺbku, duchovnú sféru...

Mikrosvet v kontexte svetového umenia nájdeme napríklad v interaktívnej inštalácii *A volve* z roku 1994 prezentovanej na Ars electronica dvojicou intermedálnych umelcov Christy Sommerer a Laurenta Mignoneau. Jedná sa o dotykovú obrazovku, v ktorej sa pohybujú virtuálne organizmy a divák sa môže umelo podieľať na ich vzniku, alebo vývoji. Za zmienku stoja tiež kresby neurónov, ktoré vytvoril Santiago Ramon Y Cajal.

Vesmír môže byť v umení interpretovaný aj nepriamo, môžu nám ho evokovať diela vyjadrujúce jeho vlastnosti – nekonečný priestor, alebo časopriestor. Napríklad hlboká modrá farba v dielach Yvesa Kleina, ktorá reflektuje pocit nekonečna, alebo modernistickom odkaze abstraktná – v Malevichovom *Čiernom štvorci*. Vesmír sa nám tiež asociuje v multiplikovaných žiarivých entitách ako napríklad v množstve bodiek v inštaláciách od súčasnej umelkyne Yayoi Kusamy.

–

Micro and macro are the worlds in which we find ourselves or which are in us. Paradoxically, their existence is parallel to ours, we do not know them from our perspective and we do not see them with the naked eye. We automatically create our own idea of a hidden world that cannot be seen. It is a subject to a painting imagination or in general the imagination of an author working in any medium. Its unknown character gives us the freedom to be imaginative. We associate it in the abstract structure or in composition of a number of flying bodies. Its grasp-ability is found only in a very strongly developed imagination.

A look into these universes offers us only a mediated view through the lenses of a microscope or a telescope. Thus, the issue of mediated view is directly related to the topic and can determine the form of representation. The insight is always conditioned not only by the shape of the window, but also by a changed scale – of magnification or zooming.

The theme of the micro- and macro- universe in art can result from the fascination with science and the contrasting connection between science and art, whether microbiology, astrology, or quantum physics. It can also be an ideological basis in philosophy; the universe reminds us of thinking about our existence and the existence of the whole world. We can also understand it on a psychological level. The whole infinite universe, whether the inner life of cells and microorganisms, or the smallest particles such as atoms and mole-

cules, metaphorically echoes in us the reflection of our mental world in an artistic depiction. It reflects its nature, depth, spiritual realm...

The micro-world in the context of the world art can be found, for example, in the interactive installation *A volve* from 1994, presented at Ars electronica by a pair of intermediate artists Christy Sommerer and Laurent Mignoneau. It is a touch screen in which virtual organisms move and the viewer can artificially participate in their origin or evolution. It is also worth mentioning the drawings of neurons created by Santiago Ramon Y Cajal.

The universe can also be interpreted indirectly in art; it can be evoked by works expressing its properties – infinite space or space-time. For example, the deep blue colour in the works of Yves Klein, which reflects the feeling of infinity, or the modernist absolute reference – in Malevich's *Black square*. The universe also associates with us in multiplied radiant entities, such as a number of dots in installations by contemporary artist Yayoi Kusama.

Mgr. art. Lucia Horvátová

Rudolf Sikora: Čas...priestor XII. / Time...space XII.; 1974;
serigrafia, papier / serigraph, paper; 62,5 x 48 cm; G 2227

*„Najprv som sa rozpadol ja
a po mne celý vesmír.“*

*“I fell apart first
and after me the whole universe.”*

– Rudolf Sikora –

z depozitu
/
from deposit

1

Mikro a makro vesmír Micro and Macro Universe

Pozorovanie nočnej oblohy cez teleskop rôznorodých umeleckých realizácií. / Observing the night sky through the telescope of various artistic realizations.

Teória kvantovej fyziky, ktorá prevrátila náš pohľad na svet, hovorí o materiáli, z ktorého je utkaný vesmír. V kvantovom svete je veľa neurčitosti a množstvo otázok je zodpovedaných formou pravdepodobnosti. Kým klasická fyzika vychádzala z predpokladu, že je možné popísať svet objektívne, akoby „bez našej účasti“, kvantová fyzika to vyvrátila – pozorovaná skutočnosť podlieha pozorovateľovi a je iná ako nepozorovaná. Ako hovorí kvantový fyzik Jan Rak (1962): „Objektívny a nezávislý vesmír alebo svet každého z nás je skutočne rafinovaná ilúzia. Existujú iba subjektívne vesmíry, ktoré vytvárame tým, na čo sústredíme svoju pozornosť“¹.

Svet je tak súhrnom množstva individuálnych vesmírov, pričom naše vlastné vedomie podlieha rôznym vplyvom, zahŕňajúc fyziku, psychológiu, sociológiu, náboženstvo, kozmológiu a pod. Komplexnosť systému vysvetľuje prepojenie medzi archetypmi kolektívneho nevedomia a kvantovými stavmi v mozgu.

Zdá sa, že všetko so všetkým súvisí, ako hovorí vo svojej knihe *Meeting the Universe Halfway*, 2007 (Stretnúť vesmír na pol ceste) Karen Barad (1956): „Existencia nie je individuálna záležitosť. Individuum neexistuje pred interakciou; jednotlivci skôr vznikajú prostredníctvom a ako súčasť prepletených vzájomných vzťahov. Čo neznamená, že zrod existencie nastáva raz a navždy, ako udalosť alebo ako proces, ktorý sa deje podľa určitej miery priestoru a času, ale skôr to, že čas a priestor, ako hmota a zmysel, vznikajú a sú rekonfigurované prostredníctvom každej interakcie, čím znemožňujú v absolútnom zmysle rozlišovať

medzi tvorbou a obnovou, začiatkom a návratom, kontinuitou a diskontinuitou, tu a tam, minulosťou a budúcnosťou“².

Prepájanie minulosti a budúcnosti s otázkami o smerovaní civilizácie je kľúčovou témou diela **Rudolfa Sikoru** (1946). Autor skúma existenciu človeka z vesmírnej perspektívy, pričom Zem vníma ako náš domov, ktorý je v ohrození ekologickej krízy. Kolekcia grafík smeruje od topografie krajiny do vesmíru a späť, pričom si kladie otázky odkiaľ prichádzame, kto sme a kam smerujeme ako ľudstvo v danom časopriestore.

Ekologickými otázkami sa vo svojej tvorbe zaoberá aj **Slavomír Durkaj** (1976), ktorý prepája lokálne skúsenosti s globálnymi vplyvmi presiaknutými cez masmédiá. Opakované znázornenia chemických prvkov vytvárajú na pohľad poetický vesmír, avšak odkazujú na znečistenie, s ktorým zápasí región horného Zemplína, v ktorom autor žije.

Imrich Svitana (1944) je umelcom, ktorý celý život tvorí v regióne Spiš. V jeho tvorbe je zásadné použitie elementárnych tvarov, ktoré sa rozvetvujú a znovu skladajú ako kvantum primárnej hmoty.

- 1 Keilová, Věra: Profesor Jan Rak: Ráj na zemi nastane, až zjistíme, že si realitu vytváříme sami, <https://www.flowee.cz/iqport/6682-jan-rak-kdy-bude-na-zemi-raj-az-si-uvedomime-ze-si-realitu-vytvarime-sami> (24. 11. 2020)
- 2 Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway. Quantum Physics And the Entanglement of Matter And Meaning*. Durham: Duke University Press 2007, s. 10

Molekuly vody sú hlavnou témou fotografickej série **Tomáša Agata Bloňského** (1975). Umelec citlivo zachytáva mikrosvet, na ktorom sme všetci závislí. Voda, tak samozrejماً v našich geografických šírkach, sa môže stať veľkým nedostatkom blízkej budúcnosti.

Takáto správa náš môže zasiahnuť znenazdajky ako *Správa dňa – výstrižok z novín* od **Petry Konôpkovej** (Petríkovej, 1981). Nešpecifikovanosť grafu nás vytrháva z konceptu reálnej situácie, avšak odkazuje na opakované spoločenské dianie, kde jednotlivé body fungujú na princípe akýchsi „vesmírnych“ zákonov.

Pre **Petra Smika** (1968) neexistuje žiadna definitívna pravda. Svoj vesmír si vytvárame sami svojimi každodennými aktivitami, ktoré hodinu po hodine vytvárajú vzrastajúcu štruktúru nášho života.

Mozaika vznášajúcich sa tiel negujúcich gravitačné zákony je súčasťou *Elastickej reality* **Petra Rónaia** (1953). Cyklus zapadá do umelcovho „sebaspracovávaní“, kde absurdnosť individuálneho vesmíru vrství variabilné odkazy v postmodernom duchu.

Hravosť je typická aj pre dielo **Evy Čarňovej** (Tkáčikovej, 1974), neúnavnej nadšenkyne pre mimozemské civilizácie. Kozmické lode, vyskladané zo súčiastok kuchynských spotrebičov a iných domácich potrieb a nepotrieb, odkazujú na estetiku sci-fi filmov a zároveň sú dôkazom, že aj žena v domácnosti sa môže pripravovať na vesmírnu misiu.

Iný prístup k vesmíru zaujíma **Anna Fedáková** (1961), ktorá ho vníma cez spirituálnu prizmu

duchovných významov. Zvolený materiál vosku umožňuje autorke pracovať so svetlom, ktoré sa stáva symbolom transcendentálnej cesty za poznáním.

Dynamika plastiky **Evy Fišerovej** (1947) pripomína rozpínanie hmoty vesmíru, hmoty, ktorej sme súčasťou a ktorá nás môže pohltiť do večnosti bez predchádzajúceho upozornenia.

Vír energie alebo studňa poznania je výrazným prvkom na obraze *Jednorožec* **Mariána Čižmárika** (1960). Mytológia postmoderného človeka tu vystupuje a zostupuje v cyklickom opakovaní na špirále vesmírneho času.

Odkrývanie významov ako archeologických vrstiev je možné v diele **Petra Rollera** (1948), ktorého zaujíma historická kontinuita a význam minulosti. V grafických sériách *Vesmírna pošta* a *Kunstraum* vytvára mapu fiktívnych hviezd a súhvezdí odkazujúc na dejiny umenia.

„*Vesmír v dialke*“ je časťou typografického textu **Samuela Čarnokého** (1981), kde vyjadruje emócie svojej partnerke Inke a prepája tak intímne pocity s vesmírnou nekonečnosťou. Použitie rôznych typov písma sa stáva zámienkou pre text alebo naopak.

Španielsky umelec **Xesco Mercé** (1965) vytvára subjektívne vesmíry na pozadí apropriovaných obrazov, pričom vrství protichodné významy v nových súvislostiach. Prekvapivé objekty, ktoré by mohli byť rovnako lunárnym modulom, vybavením vesmírnej stanice, ako aj prístrojmi alchymistu priemyselnej revolúcie, sa objavujú v rýchlym slede stavu beztiaže.

—

Our view of the universe has been transformed by the theory of quantum physics which examines the material from which the universe is woven. In the quantum world, there is a considerable degree of uncertainty and many conclusions are drawn in terms of probability. While classical physics was based on the assumption that the world could be described objectively, as if viewed “without our participation”, quantum physics refutes this - an observed reality is subject to the observer and can differ radically from an unobserved reality. As the quantum physicist Jan Rak (1962) says: “The objective and independent universe or the world of each of us is a truly refined illusion. There exist only subjective universes that we create by focusing our attention”¹.

The world is thus the sum of a number of individual universes, and our own consciousness is subject to various influences, including physics, psychology, sociology, religion or cosmology. The complexity of the system explains the connection between the archetypes of the collective unconscious and the quantum states in the brain.

As Karen Barad (1956) points out in her 2007 book *Meeting the Universe Halfway*, everything seems to be related to everything: “Existence is not an individual affair. Individuals do not pre-exist their interactions; rather, individuals emerge through and as part of their entangled intra-relating. Which is not to say that emergence happens once and for all, as an event or as a process that takes place according to some external measure of space and of time, but rather that time and space, like matter and meaning,

come into existence, are iteratively reconfigured through each intra-action, thereby making it impossible to differentiate in any absolute sense between creation and renewal, beginning and returning, continuity and discontinuity, here and there, past and future”².

Rudolf Sikora's (1946) work is characterised by his exploration of the links between the past and the future by questioning the path of civilization. The artist examines the existence of mankind from a cosmic perspective, while remaining conscious of the ecological crisis which threatens our home planet of Earth. The collection of graphic works ranges from the topography of the landscape to the universe and back, provoking questions about where we come from, who we are and where we are heading as human beings in a specific space-time continuum.

Slavomír Durkaj (1976) also deals with ecological issues in his creative work, drawing connections between local experiences and global influences as they seep in through the mass media. Repeated depictions of chemical elements appear as a poetic universe at first glance, but they refer to the pollution that has marred the region of Upper Zemplín where the artist lives.

1 Keilová, Věra: Profesor Jan Rak: Ráj na zemi nastane, až zjistieme, že si realitu vytváříme sami, <https://www.flowee.cz/iqport/6682-jan-rak-kdy-bude-na-zemi-raj-az-si-uvvedomime-ze-si-realitu-vytvarime-sami> (24. 11. 2020)

2 Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway. Quantum Physics And the Entanglement of Matter And Meaning*. Durham: Duke University Press 2007, p. 10

Imrich Svitana (1944) has been working in the Spiš region all his life, and the use of elementary shapes which branch and reassemble as a quantum of primary matter is a key element in his work.

Water molecules are the main theme of the photographic series by **Tomáš Agat Błoński** (1975). The artist sensitively captures the micro-world on which we are all dependent. Water, so omnipresent in our geographic latitudes, may become an increasingly scarce resource in the near future.

News such as this can hit us suddenly, as in the work *Report of the Day - Newspaper Clipping* by **Petra Konôpková** (Petriková, 1981). The open nature of the graphic pulls us out of the concept of the real situation; however, it refers to repeated social events in which individual elements operate on the principle of specific "cosmic" laws.

There is no definitive objective truth for **Peter Smik** (1968). We ourselves create our universe through our daily activities, which, hour after hour, create the evolving structure of our lives.

The mosaic of floating bodies negating the laws of gravity is a part of the *Elastic Reality* of **Peter Rónai** (1953). The cycle fits into the artist's ongoing "self-processing" in which the absurdity of the individual universe layers an assortment of references in a postmodern spirit.

Playfulness is also typical of the work of **Eva Čarnoká** (Tkáčiková, 1974), a tireless enthusiast for extraterrestrial civilizations. Spaceships assembled from parts of kitchen appliances and other household necessities and un-necessities, refer to the aesthetics of sci-fi films but also

prove even a housewife can prepare herself for a voyage to the cosmos.

Anna Fedáková (1961) takes a different approach to the universe, perceiving it through a spiritual prism. The artist's use of wax allows her to work with light which emerges as a symbol of the transcendental path to knowledge.

The dynamics of **Eva Fišerová's** (1947) sculpture recall the expansion of the matter of the universe, the matter of which we ourselves are a part and which can engulf us in eternity without a moment's warning.

Vortices of energy and wells of knowledge are significant elements in the painting *Unicorn* by **Marián Čižmárik** (1960). The mythology of postmodern man emerges here and descends in a cyclical repetition through the spiral of space and time.

The viewer can uncover archaeological layers of meanings in the work of **Peter Roller** (1948), an artist who has long been interested in historical continuity and the significance of the past. In the *Kunstraum* and *Space Mail*, his series of graphic works he creates a map of fictional stars and constellations which refer back to art history.

"*Universe at a distance*" is part of a typographic text by **Samuel Čarnoký** (1981) in which he expresses his emotions to his partner Inka and thus connects intimate feelings with cosmic infinity. The use of different fonts serves as a pretence for text or vice versa.

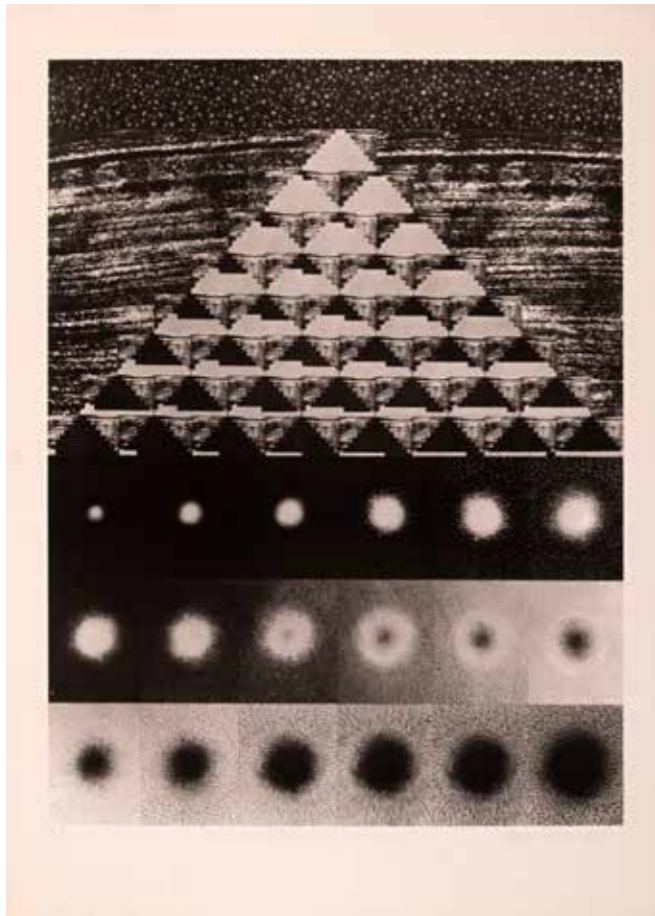
The Spanish artist **Xesco Mercé** (1965) creates subjective universes against the background of appropriated paintings while layering conflicting

meanings in new contexts. Surprising objects, which could be either lunar modules, space station equipment or alchemical tools from the Industrial Age appear quickly in weightlessness. (KB)

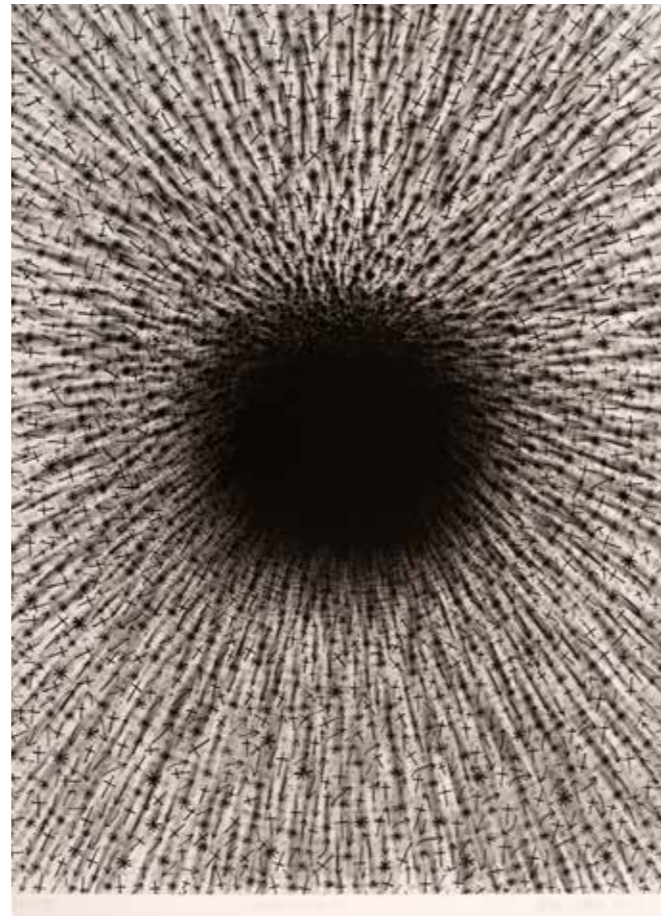

Z výstavy / From the exhibition

Rudolf SIKORA

Zaviata pyramída (Sústredenie a rozpad energií) /
Drafted pyramid (Concentration and decay of energies); 1979;
ofsetová tlač, papier / offset printing, paper;
69,5 x 49,5 cm; G 2230

Čierna diera XXI. /
Black hole XXI.; 1979;
ofsetová tlač, papier / offset printing, paper;
69,5 x 50 cm; G 2233

Hore vľavo / Up on the left:
Habitat II.; 1975;
serigrafia, papier / serigraph, paper;
69,5 x 49,5 cm; G 2226

Hore vpravo / Up on the right:
Rezy civilizáciou VI. /
Sections of Civilization VI.; 1972 - 1974;
serigrafia, papier / serigraphy, paper;
69,5 x 49,5 cm; G 2223

Dole vľavo / Down on the left:
Rezy civilizáciou I. /
Sections of Civilization I.; 1972;
ofsetová tlač, papier / offset printing, paper;
69,5 x 49,5 cm; G 2221

Dole vpravo / Down on the right:
Posolstvo (Pulzar CP 1919) /
Message (Pulzar CP 1919); 1979;
ofsetová tlač, papier / offset printing, paper;
69,5 x 49,5 cm; G 2229

Slavomír DURKAJ

Bez názvu / Untitled; 2009;
olej, plátno / oil, canvas; 120 x 140 cm; M 2088

Eva FIŠEROVÁ

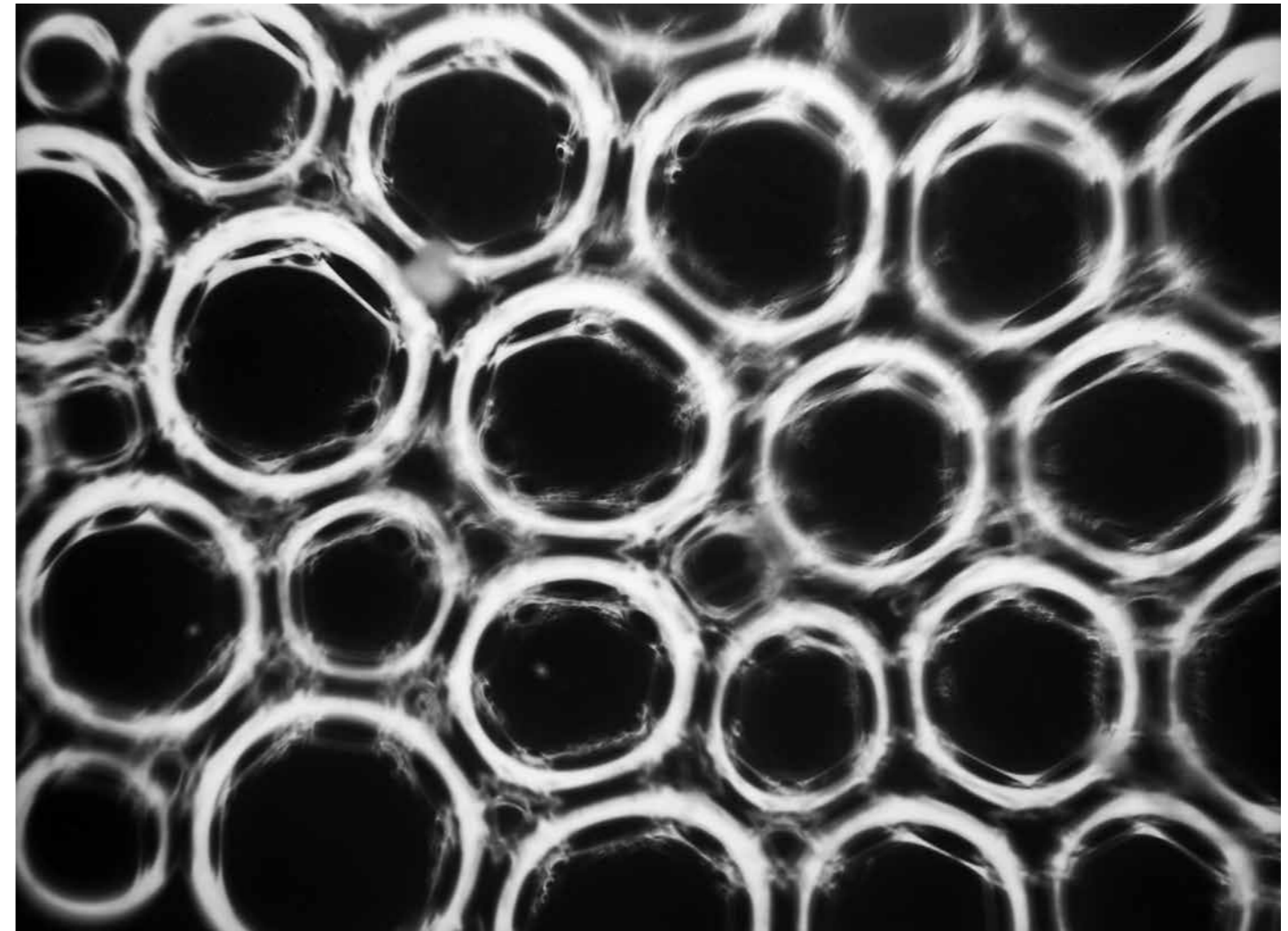
Dynamika / Dynamics; 1988;
tavenie, brúsenie, sklo / melting, grinding, glass; 37 x 23 cm; P 834

•
Imrich SVITANA

Fontánka / Little fountain; 2013 - 2014;
sekanie, leštenie, mramor / chopping, polishing, marble; 16 x 21 x 21 cm; P 2008

•
Tomáš Agat BĽOŇSKI

Voda 3. / Water 3.; 1997;
fotogram, silver gelatin, brómový papier /
photogram, silver gelatin, bromine paper;
30 x 40 cm; F 2282

Eva ČARNOKÁ (Tkáčiková)

Space Shuttle Flexible; 2014;
lepenie, asambláž, kombinované materiály /
gluing, assemblage, combined materials;
10 x 25 cm; P 2016

Chris Hadfield's Space Oddity; 2013;
lepenie, asambláž, kombinované materiály /
gluing, assemblage, combined materials;
9 x 23,5 cm; P 2017

Peter RÓNAI

Elastická realita / Elastic reality;
1972 - 2012;
c-print, plátno / c-print, canvas;
100 x 110 cm; IM 2131

Peter SMIK

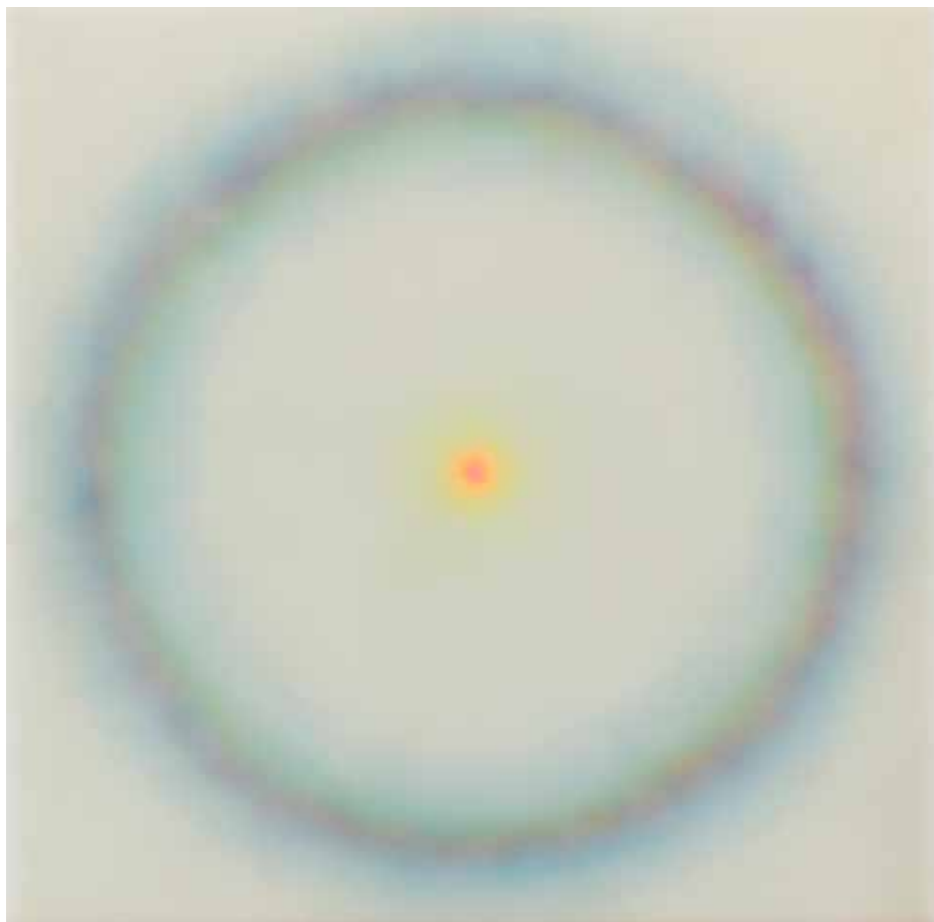
BOX SWIRL; 2011;
modelovanie, tvarovanie, kamenina, engoba, glazúra, pigmenty /
modeling, shaping, earthenware, engobe, glaze, pigments;
37 x 43 x 50 cm; P 1885

Anna FEDÁKOVÁ

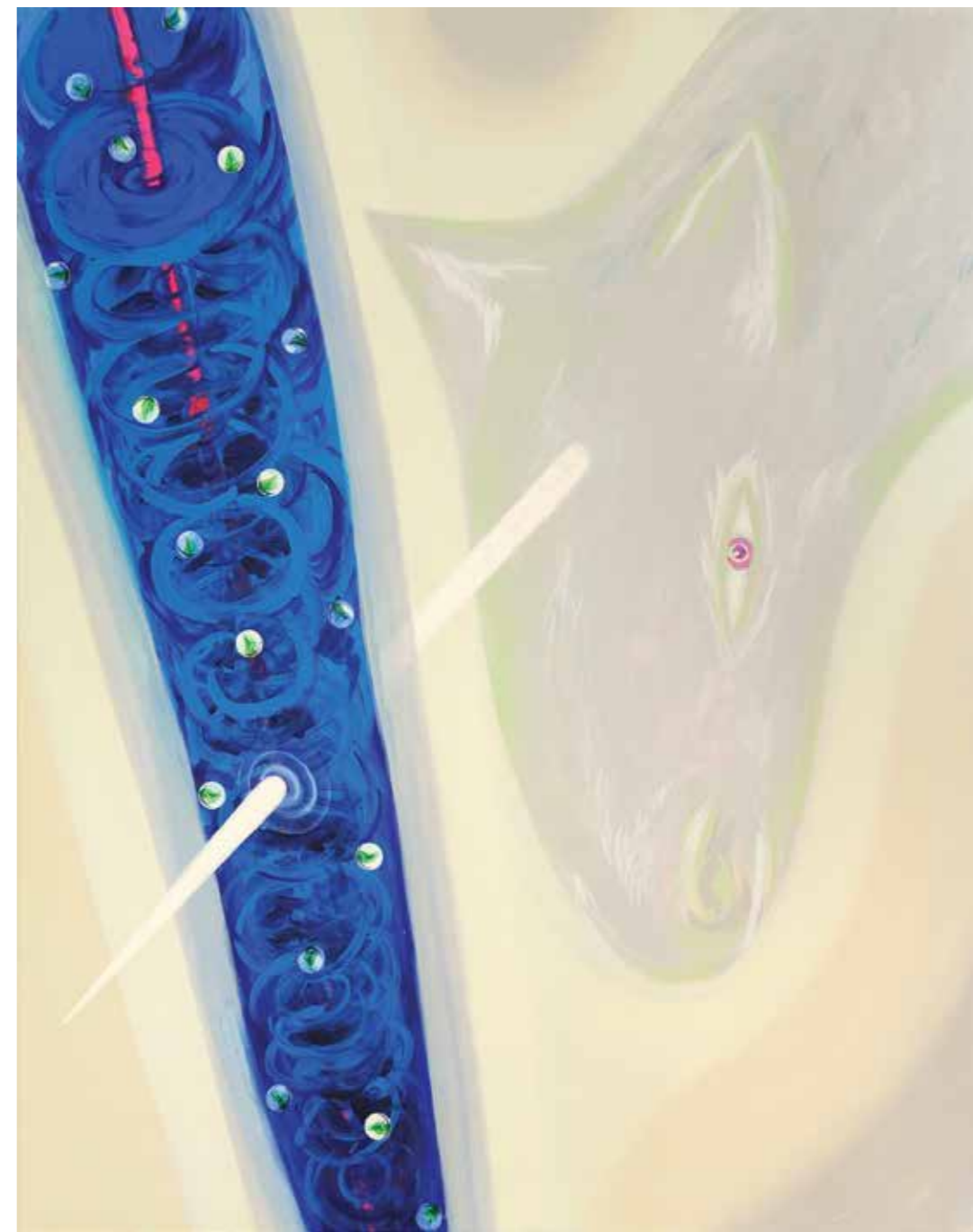
Dotyky / Touches; 2010 - 2012;
kombinovaná autorská technika, vosk, kovová platňa, zabudované svetlo / combined author's technique, wax, metal plate, built-in light;
ø107 cm; P 1983

•
Anna FEDÁKOVÁ

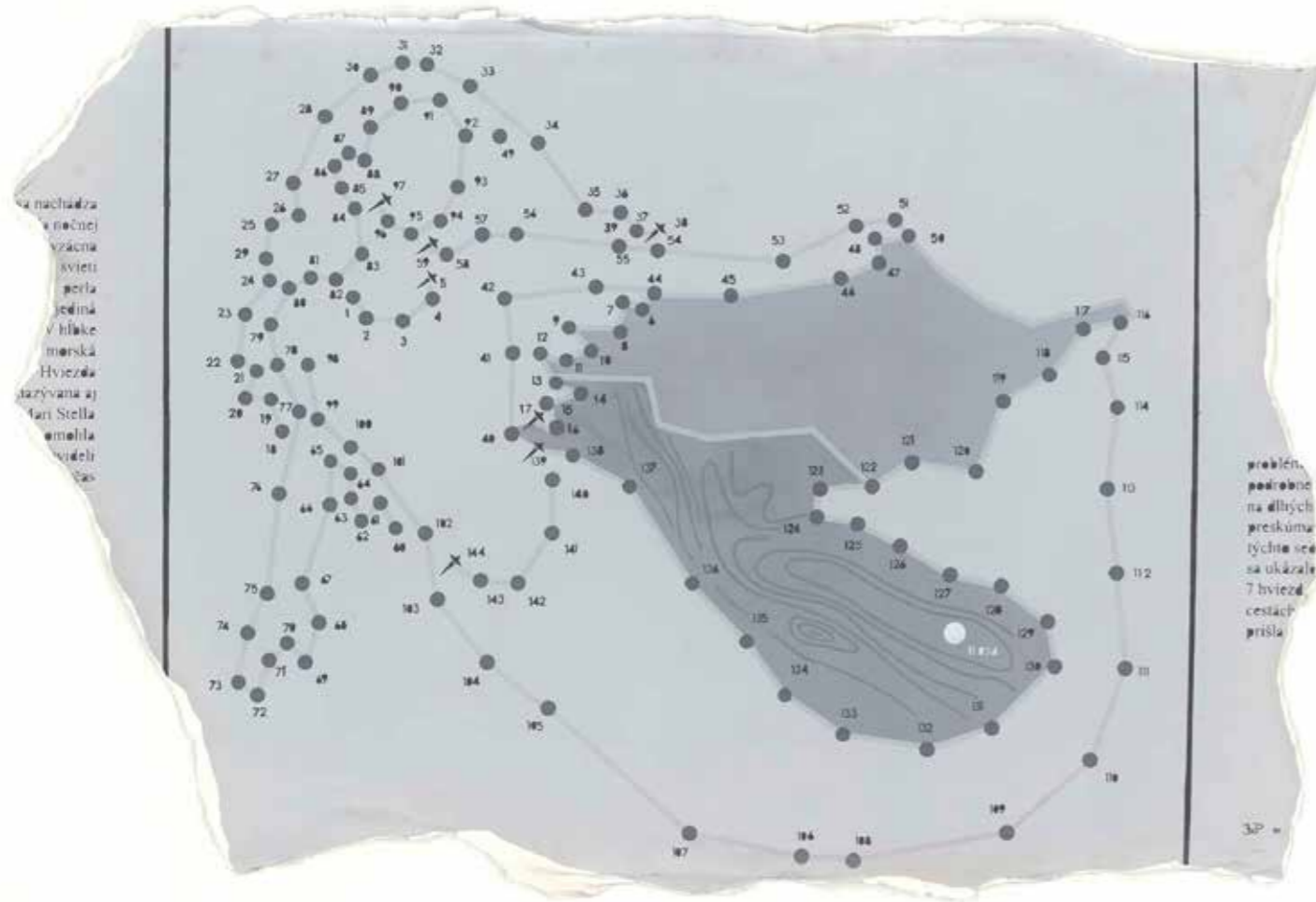
Bez názvu / Untitled; 2009;
kombinovaná autorská technika, vosk, pastel, zabudované svetlo /
combined author's technique, wax, pastel, built-in light;
47 x 47 cm; P 1984

•
Marián ČIŽMÁRIK

Jednorožec / Unicorn; 2010;
akryl, plátno / acrylic, canvas;
200 x 160 cm; M 1909

Petra KONŮPKOVÁ (Petříková)

Správa dňa - výstrižok z novin / News of the day - newspaper clipping; 2009;
kartón, sadrokartón / cardboard, plasterboard; 131 x 193 cm; M 1758

+
Xesco MERCÉ

Objectes Espirituals; 2019; video

Z výstavy / From the exhibition

2

Solar / Eclipse

Alexander ECKERDT

Emil SEDLÁK

Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ

Vlado ELIÁŠ

+
Dejan RADOVANOVIC

Slnko a jeho zatmenie v perspektívach umeleckých súvzťažností. / The Sun and solar eclipses as an inspiring artistic vision.

Slnko patrí medzi najstaršie symboly s významom času, života, božstva a energie. V Platónovej *Republike* je slnko formou Dobra, svetlom, ktoré vyvedie väzňa z jaskyne nepoznania. Tak ako slnko osvetľuje celý fyzický svet, analogicky dobro osvetľuje realitu.

Zatmenie slnka bolo historicky vnímané ako narušenie prírodných zákonov, ktoré vzbudzovalo fascináciu a strach zároveň, pričom umenie napomáhalo vysporiadať sa s týmto fenoménom. Solar eclipse sa stal dôležitým znakom v kresťanskej ikonografii pre priradený biblický význam najmä v súvislosti s Kristovou smrťou na kríži. Umenie obdobia renesancie a predovšetkým obdobia osvietenstva reflektovalo nové astronomické znalosti a smäd po racionálnych vysvetleniach, čo sa zúročilo v 19. storočí, kedy vynájdenie fotografie významnou mierou prispelo k ozrejmeniu tohto úkazu.

V umení 19. a 20. storočia môžeme sledovať zobrazenie slnka či jeho zatmenia najmä v romantizme, symbolizme a abstrakcii. Príkladom je dielo *The Black Sun* (Čierne slnko) so smutne hľadiacou personifikovanou tvárou od Odilona Redona (1840 - 1946), predstaviteľa symbolizmu. Pre Wassily Kandinského (1866 - 1944), priekopníka abstraktného umenia, je kruh najdôležitejšou esenciálnou formou. Na obraze *Sketch for Several Circles* (Náčrt pre viaceré kruhy) vidíme imaginárne mesiace a slnká v pozíciách ekliptických obežníc. Zobrazenie obežných dráh nebeských telies nájdeme aj v diele *Mercury Passing Before the Sun* (Merkúr prechádzajúci pred Sln-

kom) umelca Giacoma Ballu (1871 - 1958), ktorý sa snaží vyjadriť dynamiku pohybu podľa zobrazovacích zásad futurizmu. Futuristickou estetikou sa inšpiroval vo svojich dielach *Eclipse of the Sun I. - II.* (Zatmenie Slnka) aj Roy Lichtenstein (1923 - 1997).

Súčasnú umenie zobrazením slnka často poukazuje na ekologické problémy globálneho otepľovania, ako je to v prípade diela Olafura Eliassona (1967), ktorý v inštalácii *The Weather Project* v Tate Modern priblížil divákovi jeho očarujúcu, avšak zároveň nebezpečne spaľujúcu silu.

V slovenskom kontexte kozmické telesá slnka a mesiaca preberajú dôležité postavenie vo viacerých dielach **Alexandra Eckerdta** (1932 - 1992), pričom sú personifikované, alebo v priamom vzťahu s figúrou (*Mesiak, Milenci, Ráno, napoludnie, v podvečer*). V grafike *Pláž II.* je ústredným motívom nepravidelný kotúč tlejúceho slnka vznášajúci sa nad synteticky štylizovanou figúrou.

Slnko ako žeravý kruh pohlcujúci priestor v stretnutí ohňa a vody zobrazuje vo svojej netradične veľkorozmernej ilustrácii *Iba slniečko Jana Kiselová-Siteková* (1942). Zobrazenie pohybu vrtn je pritom v kontraste so statickou slnečnou energiou.

Dielo **Emila Sedláka** (1938) je zaujímavé hlavne vo svojej filozofickej rovine. Sedlák študuje ľudskú dušu cez rozsiahle série grafík, v ktorých mu je častou inšpiráciou mytológia. V prácach *Demeter a Persefona*, ako aj *Vďačne Slnku* slnečné lúče a sústredené kruhové prstence vytvárajú dynamickú geometriu.

Fotografia *Sun* **Vlada Eliáša** (1972) zobrazuje zatmenie slnka takmer dokumentárnym spôsobom, čo podčiarkuje monochrómna farebnosť. V prísne trojuholníkovej kompozícii sa nachádzajú len tri elementy – stromy, panelák a nad všetkým tróniaci prchavý moment zatmenia slnka.

Uváženou jednoduchosťou kompozície sa vyznačuje aj video *Moonrise / Sunrise* multimedialneho umelca **Dejana Radovanovica** (1963), ktoré zobrazuje východ Slnka a Mesiaca v zrýchlených sekvenciách. Vysoké rozlíšenie záberu a plynulý rytmus podfarbený inštrumentálnou hudbou povyšujú tento každodenný úkaz na slávnostnú udalosť.

—

The Sun is one of mankind's oldest symbols, and over the millennia it has been seen as a source of life, energy or time and even as a god. In Plato's *Republic*, the Sun is a form of the Good, the light that leads the prisoner out of the cave of ignorance. Just as the Sun illuminates the entire physical world, the Good illuminates our reality.

Solar eclipses were historically perceived as a violation of the laws of nature which aroused both fascination and fear in equal measure, and depictions of eclipses in art helped the pre-modern world to deal with the phenomenon. Solar eclipses became an important feature in Christian iconography for its assigned biblical significance, especially in the case of the eclipse linked to Christ's death on the cross. The art of the Renaissance and the Enlightenment in particular reflected new astronomical knowledge and the thirst for rational explanations for eclipses, a trend which grew even more marked in the 19th century, when the invention of photography significantly contributed to the clarification of the phenomenon.

Depictions of the Sun or its eclipse were particularly common in works of romantic, symbolist and abstract art of the 19th and 20th centuries. One example of this is *The Black Sun* by Odilon Redon (1840 - 1946), a key figure in the symbolist movement, in which the celestial body is shown with a gloomy personified face. For Wassily Kandinsky (1866 - 1944), a pioneer of abstract art, the circle is the most important essential form. In *Sketch for Several Circles*, we can see imaginary

moons and suns in ecliptic orbits. Depictions of planetary orbits can also be found in the work *Mercury Passing before the Sun* by the artist Giacomo Balla (1871 -1958), who tries to express the dynamics of movement according to the aesthetic principles of futurism. Roy Lichtenstein (1923 - 1997) was inspired by futuristic aesthetics in his series *Eclipse of the Sun I. - II.*

Depictions of the Sun in contemporary art often point to the ecological problems of global warming, as in the work of Olafur Eliasson (1967) who introduced viewers to its enchanting yet deadly power in *The Weather Project* at Tate Modern.

In the Slovak context, the cosmic bodies of the Sun and Moon play an important role in several works by **Alexander Eckerdt** (1932 - 1992), either personified or in direct relation to the figure (*Moon, Lovers, Morning, Noon, the Early Evening*). In the graphic work of *Beach II.*, the central motif is an irregular disk of a rotting sun hovering over a synthetically stylized figure.

In her unusually large-scale illustration *Only the Little Sun*, **Jana Kiselová-Siteková** (1942) depicts the Sun as a glowing circle which absorbs space at the meeting point between fire and water. The representation of the motion of the waves offers a sharp contrast to the static nature of solar energy.

The work of **Emil Sedlák** (1938) is of particular interest on a philosophical level. Sedlák studies the human soul through an extensive series of graphic works in which mythology is a frequent

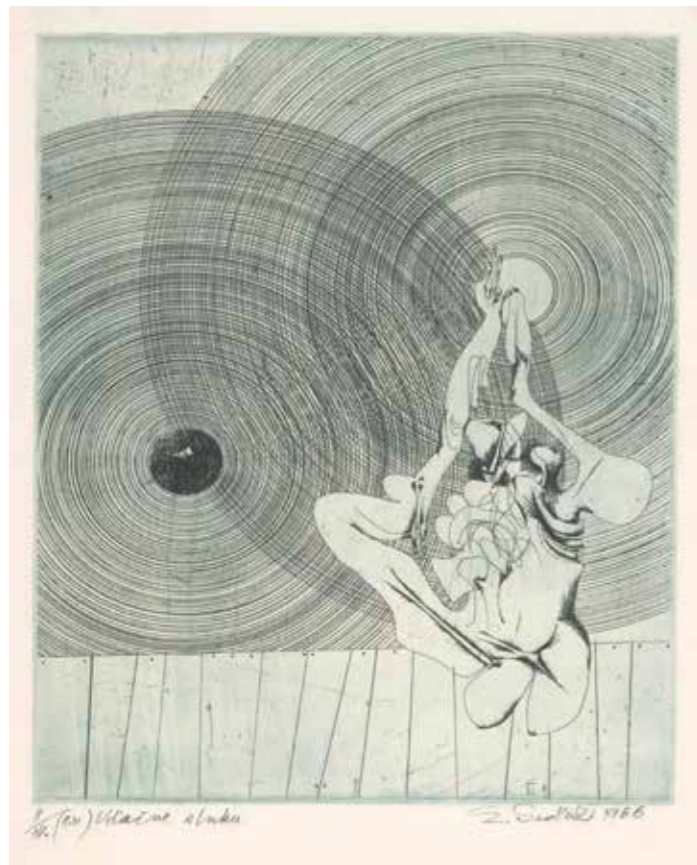
inspiration. In *Demeter and Persephone* and *Gratefully to the Sun*, sun rays and concentrated circular rings combine to create a dynamic geometry.

The photo titled *Sun* by **Vlado Eliáš** (1972) depicts a solar eclipse in an almost documentary manner, a sense which is underlined by the photographer's use of monochrome. In this strictly triangular composition, only three elements are present - trees, a block of flats and, looming over everything, the ephemeral fleeting moment of the solar eclipse.

This approach of carefully considered compositional simplicity is also found in the video *Moonrise / Sunrise* by the multimedia artist **Dejan Radovanovic** (1963). The sunrise and moonrise are depicted in accelerated sequences, with the high resolution of the images and the smooth rhythm underlined by instrumental music elevating this everyday phenomenon to the level of a celebration.

(KB)

Emil SEDLÁK

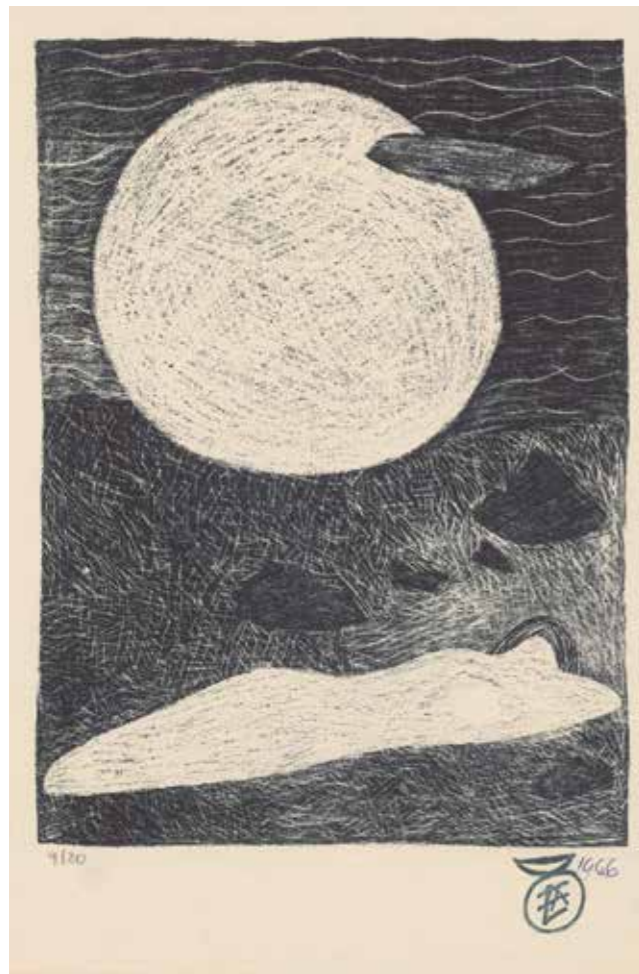
Vďaka slnku / Gratefully to the sun; 1966;
lept, papier / etching, paper;
31,5 x 24,5 cm; G 259

Vlado ELIÁŠ

Sun (Slnko) / Sun; 2008;
digitálna fotografia, fotopapier / digital photography, photo paper;
77 x 102 cm; F 1839

Alexander ECKERDT

Pláž II. / Beach II.; 1966;
litografia, papier / lithography, paper;
34,8 x 24,8 cm; G 1636

Jana KISELOVÁ-SITEKOVÁ

Iba slniečko / Only the little sun; 2003;
lept, papier / etching, paper; 65 x 64,5 cm; G 2105

+
Dejan RADOVANOVIC

Moonrise / Sunrise; 2020;
video

*„Tri veci nie je možné dlho skrývať:
slnko, mesiac a pravdu.“*

*“Three things cannot be long hidden:
the sun, the moon, and the truth.”*

– Buddha –

Z výstavy / From the exhibition

3

Prechádzka nočnou krajinou a mestom
Walking through the Night Landscape and the City

*Rébus nocou zahalenej krajiny ako výzva na odkrývanie nových skutočností. /
The enigma of the night-covered landscape as a challenge to uncover new realities.*

Nočná krajina je tichá, ponorená do tečúceho atamentu tieňov. Je to krajina iná ako ju poznáme zo slnečného dňa – zahaľuje viac ako odkrýva.

Nemožnosť videnia otvára priestor predstavám, ponúka bdely sen tým, ktorí neupadli do spánku.

Od počiatku renesancie umelci využívali zobrazenie špecifickej atmosféry noci na prerozprávania náboženských príbehov, mýtov, či výjavov z histórie. V 19. storočí priťahuje záujem najmä mystická sila noci, ako môžeme vidieť na obraze *The Abbey in the Oakwood* (Opátstvo v dubovom lese) Caspara Davida Friedricha (1774 - 1840), *Ruins of a Gothic chapel at full moon night* (Ruiny gotickej kaplnky v noci splnu) Felixa Kreutzera (1835 - 1876), *Island of the Dead* (Ostrov mŕtvych) Arnolda Böcklina (1827 - 1901) či *Moonlit Landscape* (Krajina splnu) Carla Gustava Carusa (1789 - 1869). V niektorých scénach možno nájsť znaky proto-abstrakcie, nakoľko umelec cez zahaľujúcu silu noci zjednodušil tvary a opustil perspektívu. Takýmto príkladom je dielo *The Eddystone Lighthouse*, (Eddystonský maják) od Williama Turnera (1775 - 1851), *Nocturne in Black and Gold: The Falling Rocket* (Nokturno v čiernej a zlatej: Padajúca raketa) od Jamesa McNeill Whistlera (1834 - 1903), alebo *Starry Night* (Hviezdna noc) Edvarda Muncha (1863 - 1944).

Jedným z najznámejších obrazov hviezdnej noci je pritom *The Starry Night* (Hviezdna noc) Vincenta van Gogha (1853 - 1890). Van Gogh napísal v jednom liste svojmu bratovi Theovi o inšpirácii, ktorá ho viedla k jeho vytvoreniu:

„Toto ráno som uvidel z môjho okna krajinu dlho pred svitaním, kde nebolo nič, iba ranné hviezdy, ktoré sa zdali obrovské“¹.

Nočná krajina prírody či vidieka je pritom dramaticky odlišná od nočného mesta. Mesto nespí, prevažuje sa zo svetla dňa do elektrického svetla noci. Paul Virilio (1932 - 2018) poukazuje na to, že prirodzené striedanie dňa a noci už viac nekoordinuje rytmus života v meste, kde je čas neustále rekonštruovaný elektronickými obrazovkami. Takéto mesto nazýva „preexponovaným“, pričom zároveň naráža na jeho dematerializáciu vyvolanú vplyvom informačných technológií.

Tok nočného mesta zaznamenáva v diele *Grafická partitúra - MESTO Edita Vološčuková* (1951). Abstrahovanie zápisu svetiel sa stáva svedectvom plynutia času v neutíchajúcom ruchu mestského života.

Mesto, či skôr mestečko **Mikuláša Siranka** (1926 - 2018) je diametrálne odlišné. Ticho usadené na stenách pravouhlých budov je nesmelé prerušené krokmi niekoľkých obyvateľov.

Mladá výtvarníčka **Simona Štulerová** (1987) sa vo svojich prácach zaoberá konfliktom mesta a prírody. Cyklus obrazov *Tiene* zobrazuje stret lesa a architektúry v dynamike súčasnej geometrie.

¹ Vincent van Gogh: Emotion, Vision, and A Singular Style, https://www.moma.org/learn/moma_learning/vincent-van-gogh-the-starry-night-1889 (24. 09. 2020)

Nočný les je témou grafiky **Mikuláša Kravjan-ského** (1928). Klasicky poňatému výjavu tróni nadrozmerný mesiac, ktorý sa stáva ukazovateľom cesty pre skupinu anonymných postáv.

Prepojenie človeka a prírody v diele *Pastorále I. - IV.* **Vladimíra Popoviča** (1939) určuje autorova individuálna symbolika. Dielo pochádza z obdobia, kedy autor upúšťa od farebnosti a pracuje v odtieňoch sivej.

Bohaté zastúpenie monochromatických malieb, ktoré sa odvolávajú na tému noci môžeme nájsť v tvorbe českého umelca **Jakuba Špaňhela** (1976). Patrí k nim aj obraz *Krajina*, kde opakovanie motívu vyplňa krajinnú scenériu v rytme nepravidelnej pravidelnosti.

Podobný charakter má dielo *Nocturno* **Ryszarda Dudeka** (1947). Krajina zabstrahovaná do škvŕn v zemitých odtieňoch sa zdvojuje v rovnocennom zrkadlení.

Nocturno **Emila Sedláka** (1938) sa odlišuje nielen technikou, ale aj prístupom k téme. Nočná krajina s dvojicou prepletených tiel pripomína snovú víziu odkazujúcu na neidentifikovateľný príbeh počutý kdesi v priepasti času.

Bdelým snom žije fotograf **Peter Župník** (1961), ktorý so svojskou samozrejmosťou nachádza čaro surreálneho v každodenných momentoch všednosti. Vo fotografii *Indiáni v Prahe* manipulatívnym zásahom dotvára obraz nočného nádvorja, aby nás vrátil do obdobia detstva, kedy hrdina Winnetou bol dôležitou súčasťou chlapčenských hier.

Nočné mesto **Jose Antonia Picaza** (1972) nás prevádza architektonickými štruktúrami, ktoré nasýtené dedičstvom priemyselnej revolúcie, hľadajú formu utopickej budúcnosti. Nová mestská textúra pritom môže ponúknuť opätovné priblíženie sa prírodnej krajine, ktorú sme stratili z dohľadu.

—

The night landscape is quiet, immersed in the flowing ink of shadows. It is a different landscape from that which we know on a sunny day - it muffles more than it reveals. The impossibility of seeing opens up a space for the imagination, offering a wakeful dream to those who have not fallen asleep.

Since the beginning of the Renaissance, artists have used depictions of the specific atmosphere of the night to retell religious stories, myths or scenes from history. In the 19th century, the mystical power of the night was a particularly attractive concept, as can be seen in paintings such as *The Abbey in the Oakwood* by Caspar David Friedrich (1774 - 1840), *Ruins of a Gothic Chapel at Full Moon* by Felix Kreutzer (1835 - 1876), *Island of the Dead* by Arnold Böcklin (1827 - 1901) or *Moonlit Landscape* by Carl Gustav Carus (1789 - 1869). Elements of proto-abstraction can be found in some scenes, as the artists simplify forms and abandon conventional perspective through the veiling power of the night. Examples of such works include *The Eddystone Lighthouse* by William Turner (1775 - 1851), *Nocturne in Black and Gold: The Falling Rocket* by James McNeill Whistler (1834 - 1903) or *Starry Night* by Edvard Munch (1863 - 1944). Perhaps the most famous night painting is Vincent van Gogh's *The Starry Night* (1853 - 1890). Van Gogh wrote in a letter to his brother Theo about the inspiration that led him to create the work: "This morning I saw the countryside from my window a long time before sunrise, with nothing but the morning star, which looked very big"¹.

The landscape of nature or the countryside at night is dramatically different from that of the city at night. The city does not sleep; it rolls from the light of day to the electric light of night. Paul Virilio (1932 - 2018) points out that the natural alternation of day and night no longer coordinates the rhythm of life in a city, where time is constantly reconstructed by electronic screens. He sees such a city as being "overexposed", while at the same time insinuating its dematerialization through the influence of information technologies.

The flow of the night city is recorded in the work *Graphic Score - CITY* by **Edita Vološčuková** (1951). The abstraction of the writing in lights becomes a testimony to the passage of time in the unending traffic of city life.

The town, or more specifically the little town by **Mikuláš Siranko** (1926 - 2018), is diametrically different. The silence set into the walls of its rectangular buildings is timidly interrupted by the steps of their several inhabitants.

The work of the young artist **Simona Štulerová** (1987) explores the conflict between the urban and the rural. Her series of paintings titled *Shadows* depicts the clash of the forest and architecture in the dynamics of contemporary geometry.

¹ Vincent van Gogh: Emotion, Vision, and A Singular Style, https://www.moma.org/learn/moma_learning/vincent-van-gogh-the-starry-night-1889 (24. 09. 2020)

The night forest is the subject of a graphic by **Mikuláš Kravjanský** (1928). The classically conceived scene is dominated by an oversized moon which serves as a signpost for a group of anonymous figures.

The connection between man and nature in the work *Pastorals I. - IV.* by **Vladimír Popovič** (1939) is determined by the artist's subjective symbolism. The work comes from a period in the artist's career in which he had abandoned colours and worked solely in shades of gray.

A rich representation of monochrome paintings that refer to the theme of the night can be found in the work of the Czech artist **Jakub Špaňhel** (1976). These include the painting *Landscape*, in which the repetition of the motif fills the landscape with the rhythm of an irregular regularity.

Ryszard Dudek's (1947) *Nocturne* has a similar character, with the abstracted depiction of the landscape in spots of earthy tones being intensified through a mirroring effect.

Emil Sedlák's (1938) *Nocturne* differs not only in technique but also in his approach to the subject. The depiction of a night landscape with a pair of intertwined figures resembles a dream vision referring to an obscure story heard somewhere in the abyss of time.

The photographer **Peter Župník** (1961) lives in a waking dream and has an uncanny ability to capture the charm of the surreal in moments of everyday life. In the photo *Indians in Prague*, he puts the finishing touches to the image of the night courtyard with an intervention to take us

back to the period of childhood, when the hero Winnetou was an essential part of boys' playground games.

The night city of **Jose Antonio Picazo** (1972) takes us through architectural structures imbued with the legacy of the Industrial Revolution that articulate a yearning for a utopian future. At the same time, the modern urban texture can offer a means of reconciliation with the natural landscape from which we have become disconnected.

(KB)

**„Temná noc v krajine je priateľská
a známa, avšak v meste, v žiari svetiel,
je neprirodzená, nepriateľská a hrozivá.
Je ako obludný sup, ktorý sa vznáša
číhajúc na svoj čas.“**

**“In the country the darkness of night is friendly
and familiar, but in a city, with its blaze of lights,
it is unnatural, hostile and menacing.
It is like a monstrous vulture that hovers,
biding its time.”**

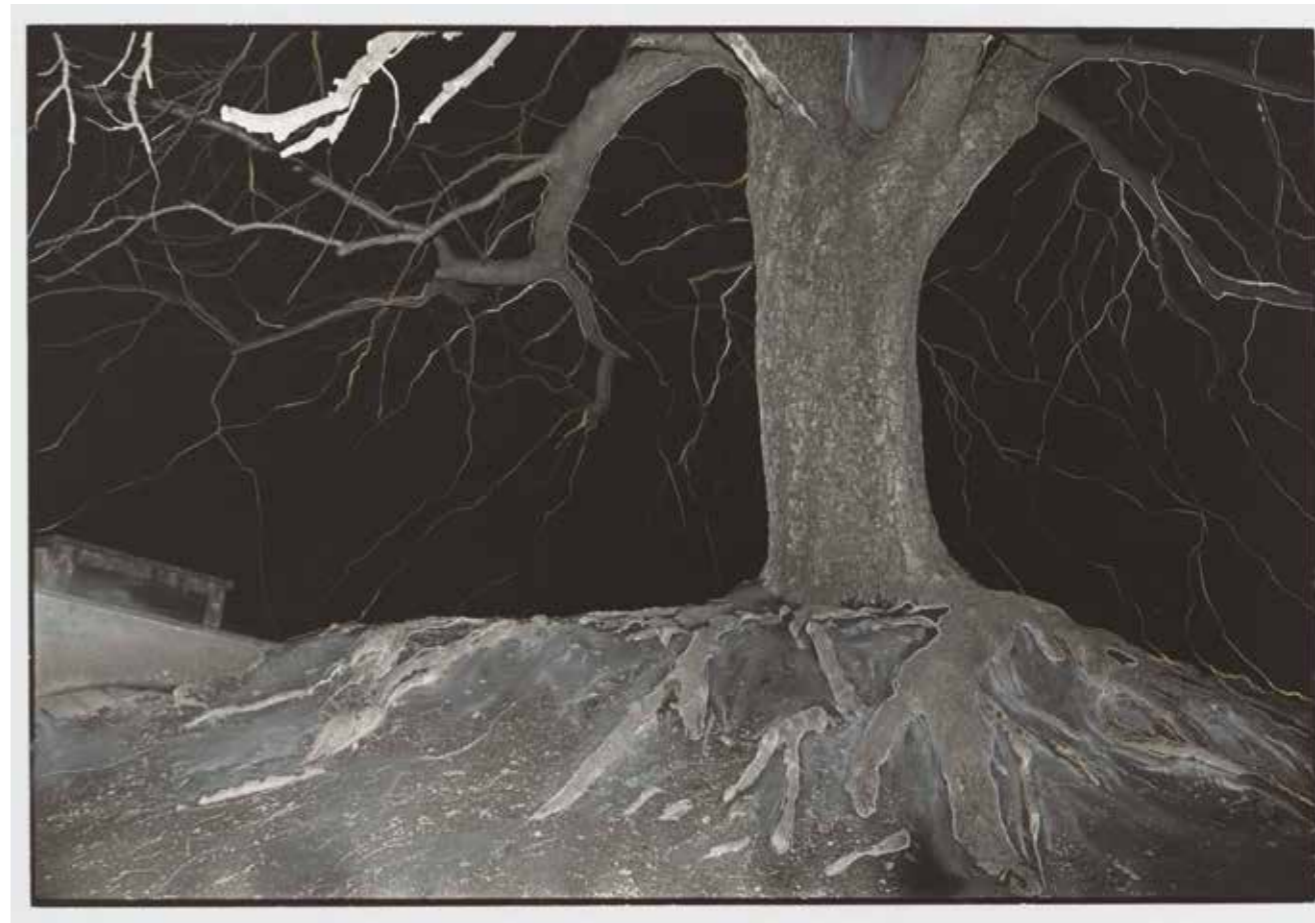
– William Somerset Maugham –

Mikuláš KRAVJANSKÝ

Útek / Escape; 2009;
lept, papier / etching, paper;
38 x 28 cm; G 1769

Peter ŽUPNÍK

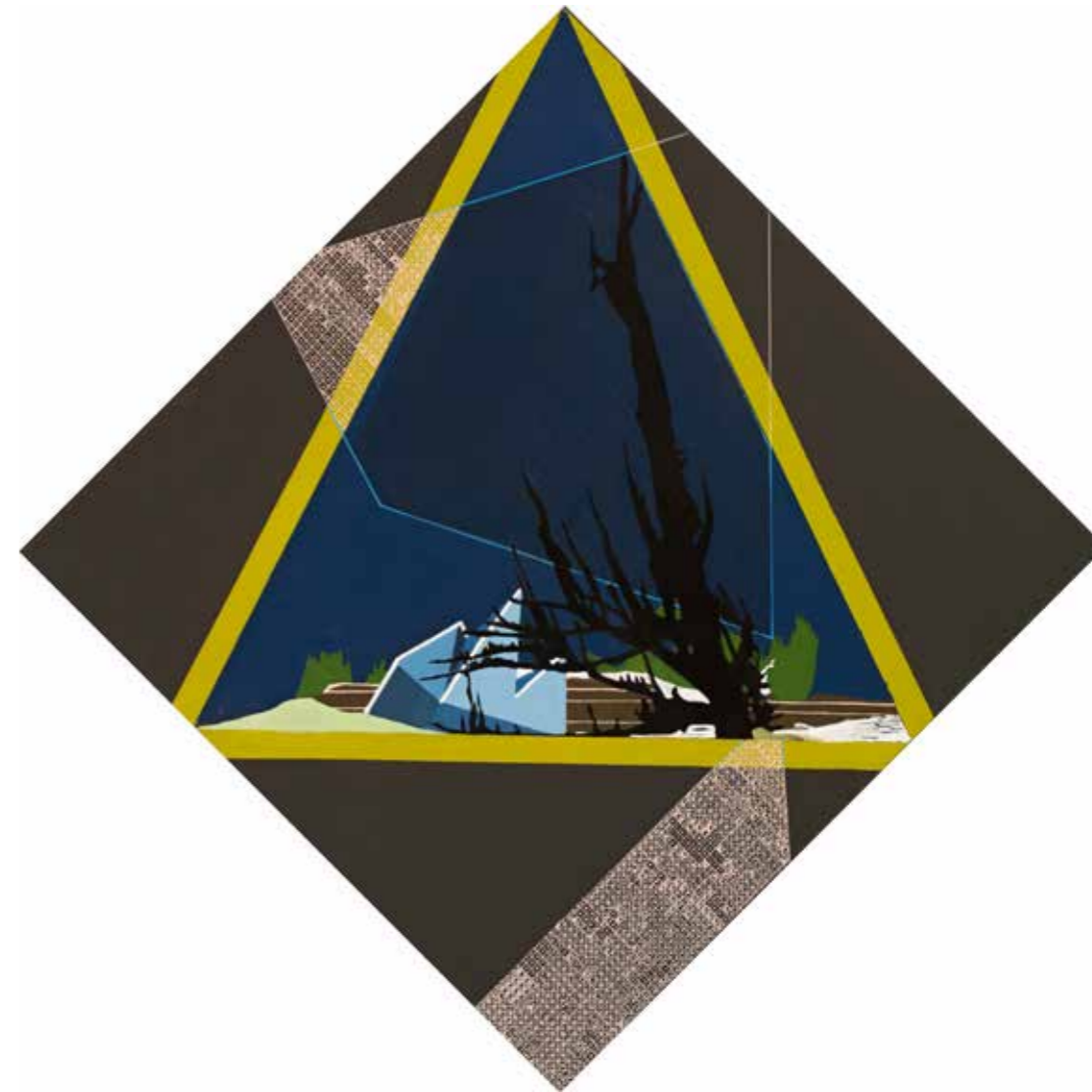
Requiem; 1989;
pozitív, maľba, fotopapier / positive, painting, photo paper;
39 x 58,5 cm; F 833

•
Peter ŽUPNÍK

Indiáni v Praze / Indians in Prague; 1986 - 1989;
fotomalba, fotopapier / photo painting, photo paper;
57 x 39 cm; F 1818

•
Simona ŠTULEROVÁ

Tiene IV. / Shadows IV.; 2015;
akryl, pláno / acrylic, canvas;
50 x 50 cm; M 2261

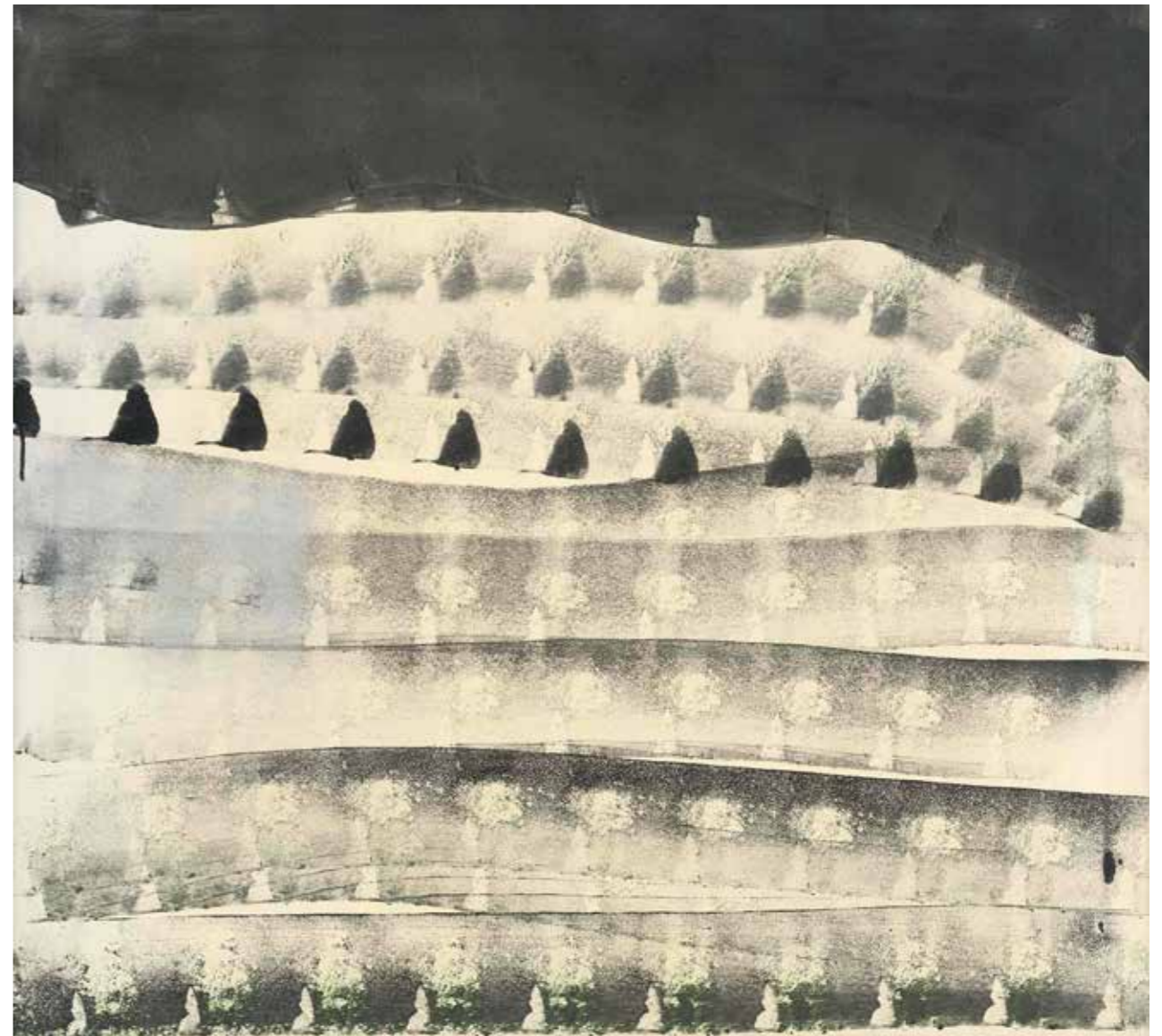
Pastorále I. - IV. / Pastoral I. - IV. ; 1980;
tempera, papier / tempera, paper;
100 x 145 cm; M 2298

Emil SEDLÁK

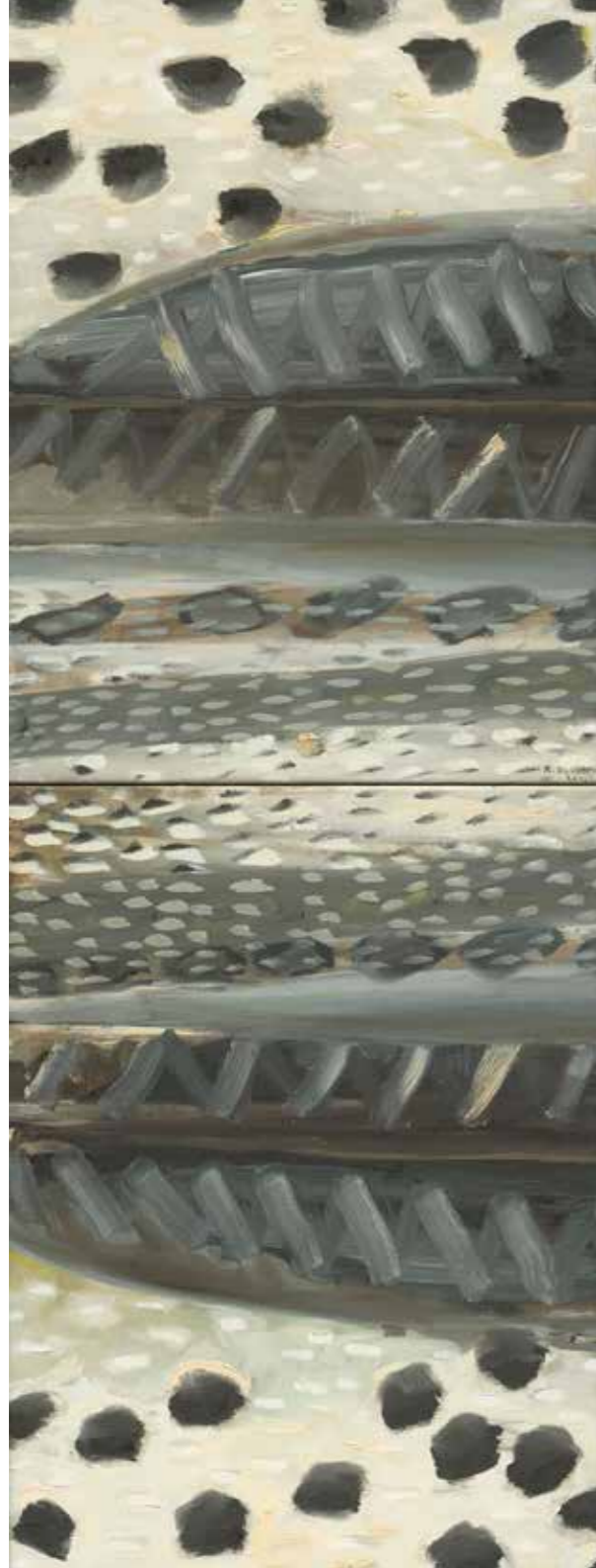

Nocturno; 1979;
lept, papier / etching, paper;
20,5 x 16,5 cm; G 257

Jakub ŠPAŇHEL

Krajina / Landscape, 2003; akryl, plátno / acrylic, canvas; 100 x 110 cm; M 1247

•
Ryszard DUDEK

Nokturno; 2003;
olej, plátno / oil, canvas; 160 x 80 cm; M 1255

•
Mikuláš SIRANKO

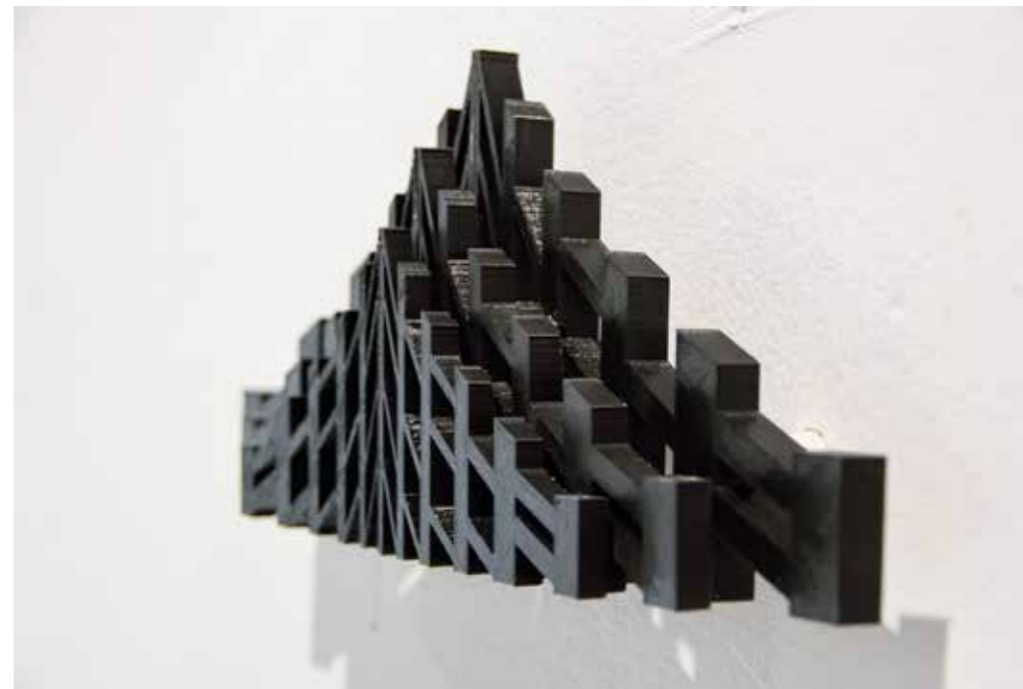
Osada / Settlement; 1982;
olej, plátno / oil, canvas; 70 x 70 cm; M 1078

•
Edita VOLOŠČUKOVÁ

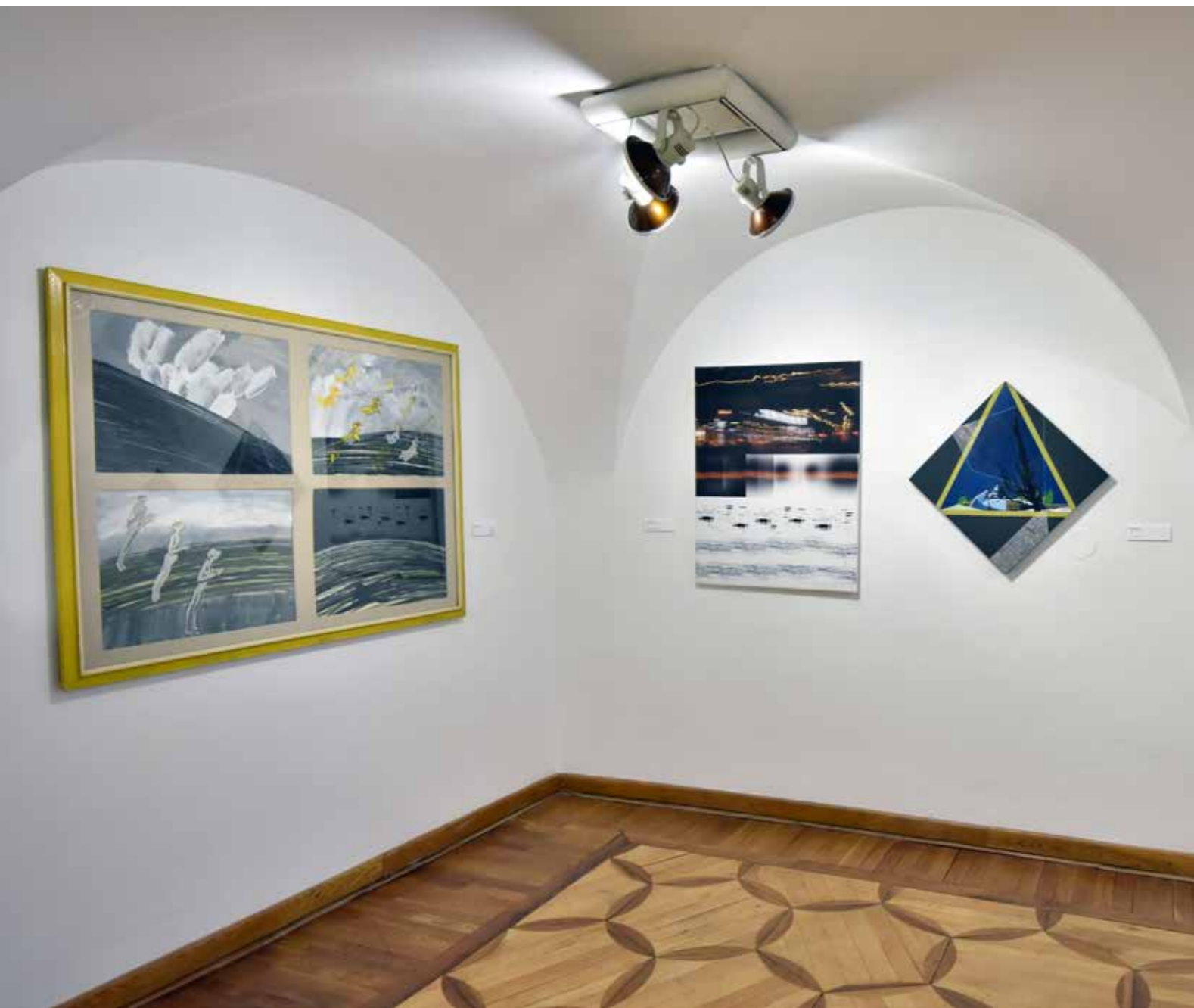

Grafická partitura - MESTO / Graphic score - CITY; 2014;
svetelné grafity, PC grafika, digitálna tlač, plátno / light graphites, PC graphics, digital printing, canvas;
90 x 70 cm; G 2272

+
Jose Antonio PICAZO

Bez názvu / Untitled; 2016;
objekt, 3D tlač / object, 3D printing

Z výstavy / From the exhibition

4

Nočné smútky
Night Sorrows•
Silvia KASSAYOVÁ•
Jaroslav ČECH•
Lucia BÉREŠOVÁ•
Eva MELKOVIČOVÁ•
Marián HENNEL•
Peter ŽUPNÍK+
Vika SHUMSKAYA*Snovo-melancholické nahliadnutie do nepoznaných zákutí umelcovej duše. /
A dreamlike-melancholic insight into the unknown corners of the artist's soul.*

V minulosti bola temnota duše pripisovaná vplyvu Saturna, rímskeho boha, ktorému bola priradená posledná planéta slnečnej sústavy pozorovateľná voľným okom. Saturn predstavuje charakter melanchólie, starobu, smútok, ale aj umeleckého génia, ktorý čerpá z vedomia o premenlivosti života a nevyhnutnom cykle narodenia a smrti.

„My, deti Saturna“, napísal umelecký kritik Erwin Panofsky (1892 – 1968), „sme sa narodili múdri, ale nie nevyhnutne šťastní“¹.

Atmosféra noci podporuje melancholický stav mysle, kedy sa sprítomňujú tie najintímnejšie posadnutosti, halucinácie a sny. Existuje dlhá tradícia v zobrazovaní melanchólie v umení. Zásadným dielom v tomto smere je *Melanchólia* od Albrechta Dürera (1471 – 1528), ktorá tento duševný stav vyjadruje ako stimuláciu myslenia a emócií. Rytina je nočnou scénou, čo sa usudzuje podľa tieňa hodín na budove a svetla vytvárajúceho lunárnu dúhu. Toto dielo bolo inšpiráciou nielen pre výtvarné umenie, ale aj pre literatúru – ovplyvnilo poéziu Georgea Chapmana (1559 – 1634) *The Shadow of Night* (Tiene noci), alebo Jamesa Thomsona (1834 – 1882) *City of Dreadful Night* (Mesto strašnej noci).

Ťažké sny noci v dejinách umenia asi najlepšie vyjadruje dielo *Nightmare* (Nočná mora) Henryho Fuseliho (1741 – 1825), zobrazujúce hlboko spiacu ženu, ktorej sedí na hrudi prízrak. Dielo je považované za predobraz psychoanalytických teórií Sigmunda Freuda. Freud mal údajne jeho reprodukciu vo svojom viedenskom byte.

Ďalším známym dielom je *Spánok rozumu plodí príšery* od španielskeho umelca Francisca Goyu (1746 – 1828). Zvery symbolizujú predsudky a nebezpečné idey predstierajúce pravdu; keď naše vedomie spí, nevidíme ich a teda nie sme schopní na ne poukázať. Tento grafický list je súčasťou súboru *Los Caprichos*, ktorý kriticky poukazuje na spoločnosť s jej náchylnosťou k poverám v dobe fanatickej inkvizície.

Silvia Kassayová (1968) vo svojom diele *Noc čarodejníc* znázorňuje dramatickú nočnú krajinu, kde živelný pohyb vetra naznačuje prítomnosť magických síl.

Zvláštnosťou temnej atmosféry sa vyznačuje aj obraz *Sen Jaroslava Čecha* (1971). Tri postavy na rozhraní spánku a smrti sa zdajú byť nočnou morou, ktorá prinášajúc temnotu môže byť zároveň nádejou na znovuoobjavenie svetla.

Cestu hľadania, ktorej možno priradiť spirituálny rozmer, znázorňuje v sérii *Stopa I. – IV.* **Lucia Bérešová** (1981). Abstraktné obrazy v tlmenej farebnej škále sa stávajú krajinou duše.

Pre výtvarníčku **Evu Melkovičovú** (1941 – 2012) sú krajinárske kompozície vyjadrením jej psychického rozpoloženia, pričom majú hlboký duchovný rozmer. Vegetatívne motívy, najmä strom, je opakujúcim sa článkom v jej diele pripútanom k prírode. Obraz *Hudba – smútok III.* znázorňuje zabstrahovanú nočnú vedutu v tichu osamelej melanchólie.

¹ Holly, Michael Ann: *The Melancholy Art*. Princeton: Princeton University Press 2013, s. 5

Melanchóliou je preniknuté aj dielo *Hudba Mariána Hennela* (1951). Akt dievčaťa zaliaty nočným svetlom je nazretím do intímneho prostredia, kde hudba je poéziou a poézia obrazom.

Lyrickou atmosférou sa vyznačuje aj fotografický svet **Petra Župníka** (1961). *Koráb snov* je vtipnou a zároveň poetickou vizuálnou hrou o súhvezdiach nad vysnívaným morom.

Dielo *Z kozmu nás neuvidia III.* **Viky Shumskaye** (1968) zobrazuje more spomienok a nádejí zároveň, je neliečiteľnou nostalgiou za domovom. Procesuálny charakter inštalácie je metaforou pôsobenia autorkinej psyché na jej fyzické telo.

—

In the past, darkness of the soul was attributed to the influence of Saturn, the Roman god who was assigned the last planet in the solar system observable with the naked eye. Saturn was associated with the characteristics of melancholy, old age, sadness, but also artistic genius, which itself draws from an awareness of the ephemeral nature of life and the inevitable cycle of birth and death. "We children of Saturn," wrote the art critic Erwin Panofsky (1892 - 1968), "are born wise, but not necessarily happy"¹.

The atmosphere of the night promotes a melancholic frame of mind, a state in which the most intimate obsessions, hallucinations and dreams can manifest themselves. There is a long tradition of artistic depictions of melancholy, the best known of which is *Melencolia* by Albrecht Dürer (1471 - 1528), which expresses this state of mind as a stimulation of thought and emotion. The engraving depicts a night scene, which is indicated by the shadow of the hourglass on the building and the moonlight casting a lunar rainbow. This work has inspired many artists but has also had an impact on the literary word, for example in the poems of *The Shadow of Night* by George Chapman (1559 - 1634) or *The City of Dreadful Night* by James Thomson (1834 - 1882).

The more dreadful dreams of the night are perhaps best expressed in the history of art by the work *The Nightmare* by Henry Fuseli (1741 - 1825), which depicts a woman deep asleep with an incubus-like creature perched on her chest. Sigmund Freud is said to have had a reproduction

of the painting in his Viennese apartment, and many have seen the work as a model for some of his psychoanalytic theories.

Another well-known work is *The Sleep of Reason Produces Monsters* by the Spanish artist Francisco Goya (1746 - 1828). Beasts often symbolize prejudice and dangerous ideas that can deceive us; when our consciousness slumbers, we are unable to detect such erroneous thoughts. This print is part of Goya's *Los Caprichos* set in which Goya criticized Spanish society's propensity for superstition at the time of the fanatical inquisition.

In her work *The Night of the Witches*, **Silvia Kassayová** (1968) depicts a dramatic night landscape in which the spontaneous movement of the wind suggests the presence of magical forces.

The unique atmosphere of darkness is also captured in the painting *Dream* by **Jaroslav Čech** (1971). The three figures at the border between sleep and death appear as elements of a nightmare that, while bringing darkness, can also offer the hope of the reappearance of the light.

The quest for knowledge, a path which often bears a spiritual dimension, is the subject of the series *Footprint I. - IV.* by **Lucia Bérešová** (1981). Abstract images in a muted colour scale depict the landscape of the soul.

Landscape compositions also had a deep spiritual dimension for the artist **Eva Melkovičová** (1941 - 2012) and were also an expression of her mental state. Motifs from the plant world, especially trees, are a recurring element in her work

which displays a strong affinity to nature. The painting *Music - Sorrow III.* depicts a haunted night view which is infused with the silence of lonely melancholy.

The work *Music* by **Marián Hennel** (1951) is also permeated by melancholy. A female nude bathed in moonlight offers a glimpse into an intimate environment where music is poetry and poetry is the visual image.

The photographic world of **Peter Župník** (1961) is also characterized by a lyrical atmosphere. The *Ship of Dreams* is a playfully poetic visual game about the constellations floating over the sea of dreams.

The work *They Can't See Us from Space III.* by **Vika Shumskaya** (1968) depicts a sea of both memories and hope; it is an incurable nostalgia for home. The processual nature of the installation is a metaphor for the effect of the artist's psyche on her physical body. (KB)

¹ Holly, Michael Ann: *The Melancholy Art*. Princeton: Princeton University Press 2013, p. 5

Jaroslav ČECH

Sen / Dream; 2009;
akryl, olej, suchý pastel, plátno / acrylic, oil, dry pastel, canvas; 150 x 150 cm; M 2041

Silvia KASSAYOVÁ

Noc čarodejnic / Night of the witches; 2002;
olej, plátno / oil, canvas; 90 x 90 cm; M 1245

Peter ŽUPNÍK

Koráb snov / Ship of dreams; 1997;
čb pozitív, malba (domalba do pozitívu pastelom), barytový papier /
b&w positive, painting (painting into positive with pastel), barite paper;
27,5 x 40 cm; F 2356

Jaroslav ČECH

Bez názvu III. / Untitled III.; 2009;
akryl, grafit, tuš, kartón / acrylic, graphite, ink, cardboard;
67 x 86 cm; M 1749

z depozitu
/
from deposit

•
Eva MELKOVIČOVÁ

z depozitu
/
from deposit

Preľínanie živlov / Overlapping Elements; 1989 - 1998;
akvarel, beloba, tuš, papier / watercolor, white color, ink;
40 x 30 cm; M 1281

•
Lucia BÉREŠOVÁ

Stopa II. / Footprint II.; 2009;
olej, lepenka / oil, cardboard;
50 x 40 cm; M 1740

Stopa III. / Footprint III.; 2009;
olej, lepenka / oil, cardboard;
50 x 40 cm; M 1741

•
Eva MELKOVIČOVÁ

Hudba - smútok III. / Music - Sorrow III.; 1972;
olej, plátno / oil, canvas;
100 x 46 cm; M 23

•
Marián HENNEL

Hudba / Music; 1983;
olej, plátno / oil, canvas;
97 x 110 cm; M 440

+
Vika SHUMSKAYA

Z kozmu nás nevidia III. / They won't see us from space III.; 2020;
inštalácia, mix média / installation, mix media

*„Okrem môjho početného
okruhu známych mám ešte
jedného intímneho dôverníka
- svoju melanchóliu.“*

*“Besides my other numerous
circle of acquaintances I have
one more intimate confidant
- my melancholy.”*

– Søren Kierkegaard –

Z prehliadky výstavy / Visiting the exhibition

Zľava / From the left:
Lucia Benická - riaditeľka galérie / gallery director, Katarína Balúnová - kurátorka výstavy / exhibition curator,
Mária Šablová, produkčná výstavy / exhibition production

Autori Artists

O autoroch - zo zbierky galérie /
About the artists - from gallery collection

O autoroch - zahraniční hostia /
About the artists - foreign guests

Zuzana Križalkovičová:

Filozofické reflexie smútku vo vizuálnej podobe:
Odkaz Viky Shumskayaej /
Philosophical reflections on grief in visual form:
the legacy of Vika Shumskaya

O autoroch - zo zbierky galérie / About the artists - from gallery collection

LUCIA LÁNY BÉREŠOVÁ

Umelkyňa svoju tvorbu charakterizuje ako katarziu. Tvorba je pre ňu únikom z reality do nových skutočností subjektívneho sveta, kde cez vyslovené emócie dochádza k očistnému znovuzrodeniu. Osciluje medzi abstrakciou a realistickým zobrazením, podľa spontánneho pocitu, bez vymedzenej koncepcie. Dôležitou témou je krajina, ktorá sa stáva symbolom vnútorného prežívania. Lucia Bérešová (1981) ukončila magisterské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Zúčastnila sa niekoľkých medzinárodných kolektívnych výstav a sympózií (Poľsko, Česká republika). Zároveň pôsobí v amatérskom divadle, pričom sa venuje aj scénografii a kostýmovému výtvarníctvu.

The artist characterizes her own work as catharsis. For her, creation is an escape from reality into the new realities of the subjective world, where through expressed emotions there is a purifying rebirth. It oscillates between abstraction and realistic representation, according to the spontaneous feeling, without a defined concept. An important topic is the country, which is becoming a symbol of inner survival. Lucia Bérešová (1981) completed her master's degree at the Academy of Arts in Banská Bystrica. She has participated in several international group exhibitions and symposia (Poland, Czech Republic). At the same time, she works in amateur theatre, while also devoting herself to the stage design and costume design.

TOMÁŠ AGAT BŁOŃSKI

Podstata tvorby Tomáša Agat Blonského (1975) spočíva v osobnej reflexii videnia sveta - mnohé z jeho cyklov môžu byť interpretované ako vizuálna poézia. Plynule prechádza od analógovej veľkoformátovej fotografie cez experimentálne fotografické techniky a inscenovanú fotografiu po intermediálne interpretácie a inštalácie pracujúce s interakciou diváka. Doktorandské štúdium fotografie ukončil na Vysokej škole výtvarných umení

v Bratislave. Absolvoval štipendijné pobyty na Jagiellonskej Univerzite v Krakove, Poľsko (1994), Akadémii výtvarných umení v Poznani, Poľsko (1996), Slippery Rock University, USA (Pennsylvania, 1999). Od r. 2010 je vedúcim Ateliéru fotografie II. na Fakulte grafiky Akadémii výtvarných umení (ASP) v Krakove.

The essence of the work of Tomáš Agat Blonský (1975) lies in the personal reflection of worldview - many of his cycles can be interpreted as visual poetry. He runs smoothly from analogue large-format photography through experimental photographic techniques and staged photography to intermediate interpretations and installations working with the viewer's interaction. He completed his doctoral studies in photography at the Academy of Fine Arts in Bratislava. He completed scholarships at the Jagiellonian University in Kraków, Poland (1994), and at Academy of Fine Art (Akademia Sztuk Pięknych - ASP) in Poznań, Poland (1996), Slippery Rock University, USA (Pennsylvania, 1999). Since 2010 he is the head of the Photography Studio II. at the Faculty of Graphics of the Academy of Fine Arts (ASP) in Krakow.

EVA ČARNOKÁ (TKÁČIKOVÁ)

Eva Čarnoká (1974) vo svojich dielach pracuje s predstavou futuristického vesmíru a postavením ženy v ňom. Autorka dlhodobo rozvíja projekt Cosmic Girl (alias E. T.), pričom iniciály hravou formou odkazujú k známej sci-fi postavičke a zároveň k duchovnému učiteľovi Eckhart Tolle, ktorý hlása transformáciu a rast ľudského vedomia v budúcnosti. Miešanie vysokého a nízkeho, spirituálneho a banálneho, filozofie s kuchynským riadom je typické pre autorkinu tvorbu. Pracuje primárne s objektom, vytvára multimediálne inštalácie a špecifické prostredia s použitím každodenných predmetov. Umelkyňa sa zúčastnila výstav a sympózií na Slovensku a v zahraničí (Poľsko, Česká republika, Maďarsko, Chorvátsko, Rumunsko, Francúzsko, Litva).

Eva Čarnoká (1974) in her art-works deals with the idea of a futuristic universe and the position of a woman in it. The author has been developing the Cosmic Girl project (alias E. T.) for a long time, while the initials playfully refer to the well-known sci-fi character and at the same time to her spiritual teacher Eckhart Tolle, who proclaims the transformation and growth of human consciousness in the future. Mixing of high and low, spiritual and banal, philosophy with kitchen utensils is typical of the author's work. She works primarily with the object, creating multimedia installations and specific environments using everyday objects. The artist has participated in exhibitions and symposia in Slovakia and abroad (Poland, Czech Republic, Magyaria, Croatia, Romania, France, and Lithuania).

SAMUEL ČARNOKÝ

Samuel Čarnoký (1981) sa zameriava na tvorbu písma a typografiu, grafickú úpravu tlačovín a knižných publikácií. Pod značkou CarnokyType od roku 2010 vytvára a publikuje autorské písma. Zaujíma sa o reklamné písmo vo verejnom priestore a je spoluautorom publikácie Neón a reklamná typografia do roku 1989 na východe Slovenska. Zúčastnil sa mnohých tvorivých workshopov, sympózií, ako i samostatných a kolektívnych výstav na Slovensku, ale i v zahraničí (Belgicko, Francúzsko, Poľsko, Maďarsko). Od r. 2009 pedagogicky pôsobí na Fakulte umení. V r. 2013 - 2014 absolvoval študijný pobyt v Ateliéri tvorby písma a typografie na Vysokej škole umelecko-priemyselnej v Prahe.

– Samuel Čarnoký (1981) focuses on the creation of fonts and typography, graphic design of printed matter and book publications. He has been creating and publishing original fonts under the CarnokyType brand since 2010. He is interested in advertising writing in public space and is a co-author of the publication Neon and Advertising Typography until 1989 in Eastern Slovakia. He has participated in many creative workshops, symposia,

as well as individual and collective exhibitions in Slovakia, but also abroad (Belgium, France, Poland and Hungary). Since 2009 he teaches at the Faculty of Arts. In the yrs. 2013 - 2014, he completed a study stay at the Studio of Font and Typography at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague.

JAROSLAV ČECH

Jaroslav Čech (1971) je umelcom s expresívnym rukopisom, pričom spontánne zachytenie momentu je dôležitým aspektom jeho tvorby. Ústrednou témou jeho diela sa stáva ľudské telo, alebo fragment figúry s určitou deformáciou. Námety sú abstrahovanou výtvarnou formou zachytené záznamy prežitých či zapožičaných životných situácií, ktoré hovoria o ľuďoch a ich vzájomných vzťahoch. Kresby sú rýchlym záznamom myšlienok, náčrtky, skice niekedy ostávajú nedokončené. Umelec sa od r. 1999 podieľa na kolektívnych výstavách doma aj v zahraničí. Od r. 2002 realizuje scénografické kompozície, výpravy pre divadelné predstavenia a medzinárodné festivaly doma i v zahraničí.

– Jaroslav Čech (1971) is an artist with an expressive handwriting, while the spontaneous capture of the moment is an important aspect of his work. The central theme of his work becomes the human body, or a fragment of a figure with a certain deformation. The topics are abstracted captured records of lived or borrowed life situations, which speak of people and their relationships. Drawings are a quick record of ideas, sketches; sketches sometimes remain unfinished. The artist has since 1999 participated in collective exhibitions at home and abroad. Since 2002 he realizes stage design, sets for theatre performances and international festivals at home and abroad.

MARIÁN ČIŽMÁRIK

Postmodernou estetikou ovplyvnená gestická maľba či rovnako expresívna kresba, niekedy zakomponovaná do objektov s využitím viacerých materiálov, je umelcovým vyznaním životného pocitu a jeho výtvarnej filozofie. Prvou z jeho veľkých tém bol most či oblúk ako symbol života a smrti, neskôr to bola téma motívu studne ako energetického víru spájajúceho človeka s vesmírom. Marián Čižmárik (1960) v r. 1986 - 1991 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. V r. 1990 absolvoval študijné pobyty na Accademia di Belle Arti Pietro Vannucci v Perugia a ďalší pobyt v Paríži. Vystavuje od roku 1991 na Slovensku i v zahraničí (Rakúsko, Nemecko, USA, Poľsko).

– Gestural painting influenced by postmodern aesthetics or equally expressive drawing, sometimes incorporated into objects with the use of several materials, is an artist's creed of the feeling of life and his artistic philosophy. The first of his great themes was a bridge or an arch as a symbol of life and death; later it was the theme of a well motif as an energetic vortex connecting man with the universe. Marián Čižmárik (1960) in 1986 - 1991 studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava. In the yr. 1990 he completed study stays at the Accademia di Belle Arti Pietro Vannucci in Perugia and another stay in Paris. He has been exhibiting in Slovakia and abroad since 1991 (Austria, Germany, USA, and Poland).

RYSZARD DUDEK

Ryszard Dudek (1947) transformuje vybrané témy do abecedy geometrických obrazcov, znakov a tvarov, aby skomponoval výjavy na hrane figurácie a abstrakcie. Dôležitou substanciou je preňho farba, s ktorou pracuje ako s prirodzenou materiálou. Juxtapozície farebných kontrastov určujú výsledný efekt, ktorý prináša divákovi širokú škálu emócií, od neskrývanej radosti zo života po melanchóliu. Pre autora je maľba spôsobom, ako spoznať realitu a preniknúť do jej najskrytejšej podstaty.

Autor sa narodil v Rzeszowe a žije v Poľsku. V r. 1972 absolvoval štúdium maľby na Akadémii výtvarného umenia (ASP) v Krakowe. Vystavoval na kolektívnych výstavách v Poľsku, USA, Francúzsku a Litve.

– Ryszard Dudek (1947) transforms selected themes into an alphabet of geometric shapes, characters and shapes in order to compose scenes on the edge of figuration and abstraction. An important substance for him is colour, which he works with as a natural material. Juxtapositions of colour contrasts determine the resulting effect, which brings the viewer a wide range of emotions, from the undisguised joy of life to melancholy. For the author, painting is a way to get to know reality and penetrate into its most hidden essence. The author was born in Rzeszów and lives in Poland. In the yr. 1972 he graduated in painting at the Academy of Fine Arts (ASP) in Krakow. He has exhibited at group exhibitions in Poland, the USA, France and Lithuania.

SLAVOMÍR DURKAJ

Slavomír Durkaj (1976) sa vo svojej tvorbe venuje kritike súčasnej spoločnosti, v ktorej sa snaha o hmotné bohatstvo stala hybnou silou diania bez ohľadov na ekologické a sociálne následky. Problémy politiky a masmediálneho spravodajstva sú spracované do uceleného vizuálneho obrazu so silným interpretačným a naratívny potenciálom. Umelec v r. 2006 - 2012 študoval na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach. V r. 2011 bol vybraný do projektu Artbanka v Prahe a tiež sa stal finalistom Maľby roka VÚB v Bratislave. Jeho diplomová práca bola vybraná do Startpoint: Prize for Emerging Artist 2012 a vystavená v pražskom DOXe.

– In his work, Slavomír Durkaj (1976) focuses on the critique of contemporary society, in which the pursuit of material wealth has become the driving force of events regardless of ecological and social consequences. The problems of politics and mass media reporting are

processed into a comprehensive visual image with strong interpretive and narrative potential. The artist in the yrs. 2006 – 2012 studied at the Faculty of Arts of the Technical University in Košice. In 2011 he was selected for the Artbanka project in Prague and also became a finalist in the VUB Painting of the Year in Bratislava. His diploma thesis was selected for Startpoint: Prize for Emerging Artist 2012 and exhibited in Prague's DOX.

ALEXANDER ECKERDT

Tvorba košického umelca Alexandra Eckerdta (1932 – 1992) nadväzuje na tendencie európskej a českej výtvarnej moderny. Venoval sa maliarskej i grafickej tvorbe. Typická je preňho výtvarná skratka, syntetizácia tvarov a melancholicky ladený farebný kolorit. Oblúbenou témou je žena, ktorej krivky sa stávajú nosnou kompozíciou obrazu. Časté zobrazenie slnka a mesiaca dodáva dielam nielen výrazný poetický nádych, ale zároveň zaradzuje výjavy do vyššieho kozmologického poriadku sveta. Alexander Eckerdt študoval v r. 1952 – 1958 na Vysokej škole výtvarného umenia v Bratislave na oddelení grafiky u profesora Vincenta Hložníka. Mal viacero samostatných výstav, z čoho najdôležitejšie v Košiciach, Bratislave, Brne a vo vtedajšom Západnom Berlíne.

– The work of the Košice artist Alexander Eckerdt (1932 – 1992) follows the tendencies of European and Czech artistic modernity. He devoted himself to painting and graphic design. He can be characterized by an artistic abbreviation, synthesis of shapes and melancholy-tuned colour. A popular topic is a woman whose curves become the main composition of the image. The frequent depiction of the sun and the moon not only gives to his works a strong poetic touch, but also places the scenes in the higher cosmological order of the world. Alexander Eckerdt studied in 1952 – 1958 at the Academy of Fine Arts in Bratislava in the graphics department of Professor Vincent Hložník. He had several solo exhibitions, the most important of which were in Košice, Bratislava, Brno and then West Berlin.

VLADO ELIÁŠ

Vlado Eliáš (1972) sa venuje fotografii od klasického analógu na malý, stredný a veľký formát, cez prácu a experimentovanie v tmavej komore až po digitálne upravované fotomontáže. Výstavy koncipuje ako inštaláčno-experimentálny priestor s príležitosťou k novej interpretácii. Fotografia sa stáva predmetom podliehajúcim plynutiu a skaze času, bez inštaláčnej pompéznosti sofistikovaných systémov. V r. 1986 – 1990 študoval na Škole úžitkového výtvarníctva v Košiciach, odbor fotografia. V r. 1991 – 1993 navštevoval Filmovú akadémiu (FAMU) v Prahe. Samostatne vystavoval v Košiciach, Poprade, Bratislave a inde. Zúčastnil sa viacerých skupinových výstav na Slovensku a v zahraničí.

– Vlado Eliáš (1972) focuses on photography from classical analogue to small, medium and large format, through work and experimentation in a darkroom to digitally edited photomontages. He conceives the exhibitions as an installation-experimental space with the opportunity for a new interpretation. Photography becomes a subject liable to the passage and destruction of time, without the installation pomp of sophisticated systems. In the yrs. 1986 – 1990 he studied at the School of Applied Art in Košice, Department of Photography. In the yrs. 1991 – 1993 he attended the Film Academy (FAMU) in Prague. He has exhibited independently in Košice, Poprad, Bratislava and elsewhere. He has participated in several group exhibitions in Slovakia and abroad.

ANNA FEDÁKOVÁ

Anna Fedáková (1961) je hľadačkou svetla. Vo svojich dielach pátra po možnostiach vyjadrenia spirituálnych a transcendentálnych ideí. Experimentuje s materiálom, skúša možnosti práce s ručným papierom, voskom, či textilom. Tému mystiky vyjadruje cez portréty, zobrazenie hory, či abstraktné prelínanie farebných lazúr ako energetických brán. Okrem maľby sa venuje aj objektu a inštalácii. V r. 1987 – 1995 študovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (reštaurátorská príprava,

doc. Gabriela Balažovičová a ateliér maľby a voľnej tvorby, prof. Daniel Fischer). Individuálne vystavovala na Slovensku a v zahraničí v Taliansku (2013), Chorvátsku (2013, 2015) a v Českej republike (2016).

– Anna Fedáková (1961) is a prospector of light. In her works she searches for the possibilities of expressing spiritual and transcendental ideas. She experiments with materials, tests the possibilities of working with handmade paper, wax or textiles. She expresses the theme of mysticism through portraits, depictions of mountains, or the abstract interweaving of coloured glazes as energy gates. In addition to painting, she also deals with the object and installation. In the yrs. 1987 – 1995 she studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava (restoration training with Assoc. Prof. Gabriela Balažovičová and the studio of painting and free creation with Prof. Daniel Fischer). She has exhibited individually in Slovakia and abroad in Italy (2013), Croatia (2013, 2015) and in the Czech Republic (2016).

EVA FIŠEROVÁ

Eva Fišerová (1947) je etablovanou autorkou na českej a slovenskej výtvarnej scéne. Špecifická je najmä jej sklárska tvorba. Krásu skla Fišerová vydvihuje v nespočetných plastikách, pričom prechádza od čistých geometrických foriem k štruktúrálnemu vyjadreniu hmoty. Rozdielnosť techniky brúseného a fúkaného skla pritom čiastočne určuje formu, od ostrých hrán k biomorfným tvarom. V r. 1963 – 1967 študovala na Strednej priemyselnej škole sklárskej v Lednických Rovniach. V r. 1967 – 1973 absolvovala štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, oddelenie Sklo v architektúre, u doc. V. Cíglera. Diela má v súkromných a verejných zbierkach na Slovensku a v zahraničí.

–

Eva Fišerová (1947) is an established author on the Czech and Slovak art scene. Her glass work is especially specific. Fišerová emphasizes the beauty of glass in countless sculptures, moving from pure geometric forms to the structural expression of matter. The difference between the cut and blown glass technique partly determines the shape, from sharp edges to biomorphic shapes. From 1963 to 1967 she studied at the Secondary Industrial School of Glass at Lednické Rovne. In the yrs. 1967 – 1973 she graduated from the Academy of Fine Arts in Bratislava, Department of Glass in Architecture, with Assoc. Prof. V. Cíglér. She has her works in private and public collections in Slovakia and abroad.

MARIÁN HENNEL

Marián Hennel (1951) má kvality klasického maliara, ktorý nachádza potešenie v matérii farby a nuansách koloritu. Inšpiráciou mu je najmä krajina Spiša, kde žije. Vo svojich dielach zachytáva pohľady na prírodné scenérie, mestá a dediny. Plenérové témy sú alternované s intímnymi výjavmi z ateliéru s dôrazom na krásu ženského tela a krehkosť emotívnych vzťahov. V r. 1972 – 1978 študoval na Vysokej škole výtvarného umenia v Bratislave u prof. Jána Želibského na oddelení figurálnej a krajinárskej maľby a u prof. Oresta Dubaya na oddelení voľnej grafiky. Samostatne vystavoval na Slovensku a v Nemecku (Clausthal-Zellerfeld 1992, Hochdorf 1993). Zúčastnil sa na medzinárodných maliarskych plenéroch v Poľsku, v Nemecku a na Slovensku.

– Marián Hennel (1951) has the qualities of a classical painter, who finds pleasure in the matter of colour and nuances of colouring. He is mainly inspired by the landscape of Spiš, where he lives. In his works he captures views of natural scenery, cities and villages. The open-air themes are alternated with intimate scenes from the studio with an emphasis on the beauty of the female body and the fragility of emotional relationships. In the yrs. 1972 – 1978 he studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava with Prof. Ján Želibský at the department

of figural and landscape painting and with Prof. Orest Dubay at the Department of Free Graphics. He has exhibited independently in Slovakia and Germany (Clausthal-Zellerfeld 1992, Hochdorf 1993). He has participated in international painting plain airs in Poland, Germany and Slovakia.

SILVIA KASSAYOVÁ

Tvorba výtvarníčky Silvie Kassayovej (1968) vyplýva z jej životných skúseností a pocitov, ktoré pretavuje do figurálnych a abstrahovaných výjavov. Personifikácia ženskej postavy splyva s témami plynutia času, pomínutelnosti a kolobehu života v širšom rámci vesmírnych zákonitostí. Dôležitým prvkom sa pre ňu stáva tvar kruhu, ktorý symbolicky zastupuje nebeskú sústavu, pohyb, energiu a nekonečno. Silvia Kassayová v r. 1982 – 1986 študovala na Strednej umeleckopriemyselnej škole v Košiciach, odbor reštaurátor a konzervátor závesných obrazov. V štúdiách pokračovala v rokoch 1988 – 1993 na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove, odbor slovenský jazyk a literatúra – výtvarná výchova.

The work of the artist Silvia Kassayová (1968) results from her life experiences and feelings, which she transforms into figural and constructed scenes. The personification of the female character coincides with the themes of the passage of time, transience and the cycle of life in the broader framework of cosmic regularities. An important element for her becomes the shape of a circle, which symbolically represents the celestial system, movement, energy and infinity. Silvia Kassayová in 1982 – 1986 studied at the Secondary School of Applied Arts in Košice, Department of Restorer and Conservator of Paintings. She continued her studies in the years 1988 – 1993 at the Faculty of Education of P. J. Šafárik University (UPJŠ) in Prešov, Department of Slovak Language and Literature – Fine-Arts Education.

JANA KISELOVÁ-SITEKOVÁ

Jana Kiselová Siteková (1942) je medzinárodne uznávanou ilustrátorkou. Jej diela sa vyznačujú krehkou poetikou, ktorá odzrkadľuje úprimnosť detskej duše. Ilustrácie vznikajú ako kombinácia viacerých techník, jemné perokresby koloruje akvarelom a temperou. Papier zamieňa za textilný podklad, aby zúročila štruktúru materiálu. Vo voľnej grafickej tvorbe používa techniky suchej ihly a leptu. V r. 1977 absolvovala Vysokú školu výtvarného umenia v Bratislave, oddelenie knižnej grafiky a ilustrácie u Vincenta Hložníka. Ilustrovala viac než 40 kníh pre deti, aj pre dospelých. Je držiteľkou Plakety aj Zlatého jablka BIB, v roku 1996 ju zapísali na Čestnú listinu IBBY za ilustrácie knihy Adam a Eva.

Jana Kiselová Siteková (1942) is an internationally recognized illustrator. Her works are characterized by a fragile poetics that reflect the sincerity of the child's soul. Her illustrations are created as a combination of several techniques, fine line drawings are coloured with watercolour and tempera. The paper is replaced by a textile substrate to take advantage of the structure of the material. She uses dry-point and etching techniques in her free graphic design. In 1977 she graduated from the Academy of Fine Arts in Bratislava, Department of Book Graphics and Illustration under Vincent Hložník. She has illustrated more than 40 books for children and adults. She is the holder of both the Plaque and the Golden Apple BIB; in 1996 she was inscribed in the IBBY Honorary Certificate for illustrations of the book Adam and Eve.

PETRA KONŔPKOVÁ (ROD. PETRÍKOVÁ)

Petra Petříková KonŔpková (1981) je konceptuálna umelkyňa, ktorá sa venuje prevažne site specific inštaláciám a objektom. Vo svojej tvorbe experimentuje s rôznymi materiálmi, do ktorých vkladá neokonceptuálne odkazy. Zaujíma ju procesualnosť, to ako čas a iné vplyvy narúšajú a dotvárajú pôvodný zámer. Diela v sebe nesú spirituálne významy kontemplovania duchovnej

skutočnosti v rámci každodennej banality všednosti. Petra Petříková ukončila Univerzitu Konštantína Filozofa odbor výtvarná výchova v r. 2004. Následne absolvovala magisterské štúdium na Vysokej škole výtvarného umenia v Bratislave, odbor Socha v ateliéri prof. Jozefa Jankoviča. Žije v Nórskom Osle.

Petra Petříková KonŔpková (1981) is a conceptual artist who specializes in site-specific installations and objects. In her work, she experiments with various materials, in which she inserts some neo-conceptual references. She is interested in processuality: how time and other influences disrupt and complete the original intention. Her works carry within them the spiritual meanings of contemplating spiritual reality within the everyday banality of commonness. Petra Petříková graduated from the University of Constantine the Philosopher, Department of Art Education in 2004. Subsequently, she completed a master's degree at the Academy of Fine Arts in Bratislava, Department of Sculpture in the studio of Prof. Jozef Jankovič. She lives in Oslo, Norway.

MIKULÁŠ KRAVJANSKÝ

Mikuláš Kravjanský (1928) je fascinovaný otázkami existencie vesmíru, zdôrazňuje polarizované napätie medzi bytosťou a bytím a jeho náboženským a filozofickým pôvodom. Minulosť chápe ako substanciu neodvratne prítomnú vo vrstvách podvedomia. Vo svojich dielach archeologickým spôsobom odkrýva stratigrafiu rozmanitosti civilizácie, od mýtov vzdialených kultúr po utopické myšlienky romantickej kozmológie. Vo voľnej tvorbe sa venuje najmä klasickej grafickej tvorbe. V r. 1953 – 1958 vyštudoval Vysokú školu muzických umení v Bratislave, odbor scénografie. V r. 1968 emigruje do Kanady, kde sa stáva profesorom dizajnu a divadla na Humber College v Toronte. Počas svojho života vytvoril scény a kostýmové kolekcie do viac ako 300 inscenácií.

Mikuláš Kravjanský (1928) is fascinated by the questions of the existence of the universe, emphasizing the polarized tension between entity and being and its religious and philosophical origins. He understands the past as a substance inevitably present in the layers of the subconscious. In his works, he reveals in an archaeological way the stratigraphy of the diversity of civilization, from the myths of distant cultures to the utopian ideas of romantic cosmology. In his freelance work, he focuses mainly on classical graphic work. In the yrs. 1953 – 1958 he graduated from the Academy of Performing Arts in Bratislava, Department of Scenography. In the yr. 1968 he emigrated to Canada, where he become professor of design and theatre at Humber College in Toronto. During his life, he created scenes and costume collections for more than 300 productions.

EVA MELKOVIČOVÁ

Zásadnou témou tvorby Evy Melkovičovej (1941 – 2012) je metamorfóza prírody ako symbolu ľudského údely v rámci vyššieho princípu spirituálnych významov prameniacich z kresťanskej ideológie. Opakujúci sa motív stromu je psychologickým portrétom emotívneho prežívania autorky. Prírodné motívy sú často abstrahované do farebných škvŕn a čiar vytvárajúc tak rytmus energie života. Autorka pracuje v rámci techniky akvarelu, olejomalby, tapisérie a grafiky. V r. 1961 – 1967 študovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, odbor maľba, prof. Ján Mudroch. Participovala na kolektívnych výstavách na Slovensku, v Českej republike, Belgicku (1965) a Taliansku. Samostatne vystavovala na Slovensku a v Českej republike.

The fundamental theme of Eva Melkovičová's work (1941 – 2012) is the metamorphosis of nature as a symbol of the human destiny within the higher principle of spiritual meanings emanating from Christian ideology. The recurring motif of the tree is a psychological portrait of the author's emotional experience. Natural motifs are

often embedded in coloured spots and lines, creating a rhythm of life energy. The author works in the field of watercolour, oil painting, tapestry and graphics. In the yrs. 1961 - 1967 she studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava, Department of Painting, with Prof. Ján Mudroch. She participated in collective exhibitions in Slovakia, the Czech Republic, Belgium (1965) and in Italy. She has exhibited independently in Slovakia and the Czech Republic

VLADIMÍR POPOVIČ

Pre Vladimíra Popoviča (1939) je typická spontánna tvorivosť nie nepodobná divadelnej improvizácii. Prepája myšlienky, slová, vizuálne znaky do akcie stavby obrazu - samorastu. Vytvoril si okruh ikonografických tém, ktoré kontinuálne rozvíja, zapája do ďalších príbehov s otvoreným koncom. Dôležitou súčasťou tvorby umelca je práca s papierom, ktorý skladá, krčí a kombinuje do asambláží a koláží. V r. 1959 - 1965 navštevoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, pod vedením profesora Dezidera Millyho a Petra Matejku. V r. 1990 - 2007 viedol ako profesor na Vysokej škole výtvarných umení multimediálny ateliér. Zúčastnil sa mnohých domácich a zahraničných výstav, jeho diela sú súčasťou významných galerijných, bankových a súkromných zbierok.

– For Vladimír Popovič (1939), there is typical spontaneous creativity not unlike theatrical improvisation. He connects thoughts, words, visual characters into the action of building an image - self-growth. He has created a circle of iconographic themes, which he is constantly developing, involving in other open-ended stories. An important part of the artist's creative work is working with paper, which he composes, crouches and combines into assemblages and collages. In the yrs. 1959 - 1965 he attended the Academy of Fine Arts in Bratislava, under the guidance of Professors Dezider Milly and Peter Matejka.

From 1990 to 2007, he ran a multimedia studio as a professor at the Academy of Fine Arts. He has participated in many domestic and foreign exhibitions, his works are part of important gallery, banking and private collections.

PETER ROLLER

Petra Rollera (1948) fascinuje kameň a to ako prírodný materiál, ako stavebný prvok, ako svedok čias. V rámci výskumu výtvarnej formy čerpá inšpiráciu z architektúry a filozofie starých civilizácií. Archeológiu tvarov minulosti prevrstvuje novými významami a aktuálnymi odkazmi. V cykle koláží *Vesmírna pošta* vyniesol na oblohu veľké mená histórie umenia, aby každému umelcovi priradil hviezdu či súhvezdie. V r. 1969 - 1975 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, oddelenie figurálneho sochárstva. Aktívne vystavuje na Slovensku i v zahraničí. Zúčastnil sa vyše 40 medzinárodných sochárskych sympózií po celom svete. Od r. 1992 vyučuje na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a od roku 1996 je tam docentom.

– Peter Roller (1948) is fascinated with stone as a natural material, as a building element, as a witness to the times. As part of his research of fine-art form, he draws inspiration from the architecture and philosophy of ancient civilizations. He overlaps the archaeology of the shapes of the past with new meanings and topical references. In the collage series, *Space Mail* he brought big names in art history to the sky to assign a star or constellation to each artist.

From 1969 to 1975 he studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava, Department of Figural Sculpture. He actively exhibits in Slovakia and abroad. He has participated in more than 40 international sculpture symposia around the world. Since 1992 he taught at the Academy of Fine Arts in Bratislava and since 1996 he has been an Associate Professor there.

PETER RÓNAI

Peter Rónai (1953) je konceptuálny umelec, ktorý sa inšpiruje filozofiou a zároveň nadväzuje na revolúcie umenia 20. storočia v rámci postmoderny. Pre jeho diela je typický čierny humor, dekonštrukcia, deestetizácia, dokonca deratizácia ako čistenie plochy kultúrneho diania. Sebaidentifikácia, či sebametamorfóza je súčasťou hry s možnosťami reality a sebapoznania. V r. 1970 - 1974 navštevoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave a v r. 1974 -1976 Akadémiu výtvarných umení v Budapešti, kde pokračoval na postgraduálnom štúdiu v teórii fotografie. V období 1990 - 1993 bol spolu s Júliusom Kollerom členom skupiny *Nová vážnosť*. V súčasnosti je profesorom na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach.

– Peter Rónai (1953) is a conceptual artist who is inspired by philosophy and at the same time follows the revolutions of 20th century art within the postmodern. His works are characterized by black humour, deconstruction, de-aestheticization, even deratization as a cleaning of the surface of cultural events. Self-identification or self-metamorphosis is part of a game with the possibilities of reality and self-knowledge. In the yrs. 1970 - 1974 he attended the Academy of Fine Arts in Bratislava and in 1974 - 1976 the Academy of Fine Arts in Budapest, where he continued his postgraduate studies in the theory of photography. From 1990 to 1993, he was a member of the group *New Seriousness* together with Július Koller. He is currently a professor at the Faculty of Arts of the Technical University in Košice.

EMIL SEDLÁK

Emil Sedlák (1938) svojou tvorbou vytvára imaginárny svet snových vízií, pričom inšpiráciu čerpá z gréckej mytológie, miestnych povestí a literárnych naratív. Surrealistické poňatie výjavov podčiarkuje psychologické významy v rámci hľadania vyššieho morálneho princípu. V r. 1964 absolvoval štúdium na Vysokej škole výtvar-

ných umení v Bratislave u prof. Petra Matejku a Vincenta Hložníka. Absolvoval študijné pobyty na Europa Haus vo Viedni a na Accademii di Belle Arti v Bologni v Taliansku. V r. 1992 - 2005 pôsobil ako docent na Katedre výtvarnej výchovy na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1975 za svoju tvorbu získal cenu Premio Acquisito - Giulio da Pietri.

– Emil Sedlák (1938) creates an imaginary world of dream visions with his work, drawing inspiration from Greek mythology, local legends and literary narratives. The surrealistic concept of scenes underlines the psychological meanings in the search for a higher moral principle. In 1964 he graduated from the Academy of Fine Arts in Bratislava with Prof. Peter Matejka and Vincent Hložník. He completed study stays at the Europa Haus in Vienna and at the Accademia di Belle Arti in Bologna, Italy. From 1992 to 2005 he worked as an Associate Professor at the Department of Art Education at the Faculty of Education, Comenius University in Bratislava. In 1975 he won the Premio Acquisito - Giulio da Pietri for his work.

RUDOLF SIKORA

Rudolf Sikora (1946) je významnou osobnosťou európskej umeleckej scény. Vo svojej tvorbe sa venuje konceptuálnemu umeniu, pričom pracuje v širokom zábere médií od fotografie cez maľbu a objekt k inštalácii. Zásadnou témou jeho práce je kozmológia a ekológia v širších súvislostiach a otázkach spojených s vývojom a smerovaním civilizácie. V r. 1963 - 1969 študoval na Vysokej škole výtvarného umenia v Bratislave u prof. Petra Matejku. Počas normalizácie bol aktívny na neoficiálnej umeleckej scéne. Pedagogicky pôsobil na viacerých vysokých školách a bol jedným z iniciátorov vzniku Verejnosti proti násiliu. V r. 2016 bol ocenený Pribinovým krížom I. triedy. Vystavoval v mnohých významných inštitúciách doma aj v zahraničí.

–

Rudolf Sikora (1946) is an important personality in the European art scene. In his work, he focuses on conceptual art, working in a wide range of media from photography through painting and object to installation. The fundamental theme of his work is cosmology and ecology in a broader context and issues related to the development and direction of civilization. In the yrs. 1963 - 1969 he studied at the Academy of Fine Arts in Bratislava with Prof. Peter Matejka. During normalization, he was active on the unofficial art scene. He taught at several universities and was one of the initiators of the Verejnost' proti násiliu (Public Against Violence political movement). In 2016 he was awarded the Pribina Cross of the 1st class. He has exhibited in many important institutions at home and abroad.

MIKULÁŠ SIRANKO

Výtvarník Mikuláš Siranko (1926-2018) je autodidaktom, pre ktorého je tvorba vyjadrením životných skúseností. Okrem mestských a prírodných scenérií sú v jeho práci časté spoločensko-kritické témy, ktoré poukazujú na mravný úpadok ľudstva. Pre jeho tvorbu je typická tvarová redukcia a ohraničená farebná škála s melancholickou náladou. Štylisticky čerpá z viacerých modernistických smerov, najmä expresionizmu a novej figurácie, čo spája s lokálnou, gotickou kultúrou Východného Slovenska. Pracuje v médiu maľby a grafiky. Od r. 1945 sa zúčastňoval kolektívnych a samostatných výstav na Slovensku. Je autorom celého radu realizácií v architektúre.

–
The artist Mikuláš Siranko (1926 - 2018) is a self-taught artist, for whom creation is an expression of life experiences. In addition to urban and natural scenery, his work includes frequent socio-critical themes that point to the moral decline of humanity. His work is characterized by shape reduction and a limited colour scale with a melancholic mood. Stylistically, he draws from several modernist directions, especially expressionism and new figuration, which he combines with the local Gothic culture of

Eastern Slovakia. He works in the medium of painting and graphics. Since 1945 he has participated in collective and individual exhibitions in Slovakia. He is the author of a number of realizations in architecture.

PETER SMIK

Práce keramikára Petra Smika (1968) sú výsledkom precízneho umeleckého spracovania viacerých materiálov ako kamenina, porcelán a sklo. Vo svojej tvorbe sa necháva pohltiť radosťou z hľadania a experimentu, pričom priznáva, že definitívna pravda ani cieľ neexistuje. Práca je tak cestou za poznaním sveta okolo seba a seba samého. Štúdium absolvoval na Strednej priemyselnej škole v Poprade a Strednej odbornej škole umelecko-remeselnej v Prahe. Ďalšie doplnkové štúdium keramiky a práce so sklom absolvoval v Českej republike a Nemecku. Jeho práce sú zastúpené v súkromných zbierkach na Slovensku, Maďarsku, Francúzsku, Nemecku, Švajčiarsku, Poľsku a Českej republike.

–
The works of the ceramicist Petr Smik (1968) are the result of the precise artistic processing of several materials such as earthenware, porcelain and glass. In his work, he is engrossed in the joy of searching and experimentation, while admitting that there is no definitive truth or goal. Work is thus a way to get to know the world around you and yourself. He graduated from the Secondary School of Applied Arts in Poprad and the Secondary School of Arts and Crafts in Prague. He completed further studies in ceramics and work with glass in the Czech Republic and Germany. His works are represented in private collections in Slovakia, Hungary, France, Germany, Switzerland, Poland and the Czech Republic.

IMRICH SVITANA

Tvorba Imricha Svitana (1944) osciluje medzi miniatúrou a rozmernosťou, venuje sa šperku, medailám aj monumentálnej plastike. Jeho diela nesú symbolické významy so spirituálnym presahom v hľadaní vyššej pravdy. Formu

prirodzene vymedzuje cez geometriu, pričom čerpá inšpiráciu z antickej architektúry a ľudskej figúry. Tvarová čistota a kompaktná jednoduchosť línií sú základnou charakteristikou jeho tvorby. V r. 1959 - 1963 študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a v r. 1963 - 1970 pokračoval v štúdiu na Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe. Diela Imricha Svitana sa nachádzajú v zbierkach viacerých slovenských a českých galérií.

–
The creative work of Imrich Svitana (1944) oscillates between miniature and dimensionality, focusing on jewellery, medals and monumental sculpture. His works carry symbolic meanings with a spiritual overlap in the search for higher truth. He naturally delimitates form through geometry, while drawing inspiration from ancient architecture and the human figure. The purity of shape and compact simplicity of the lines are the basic characteristics of his creation. From 1959 to 1963 he studied at the Secondary School of Arts and Crafts in Bratislava and in the yrs. 1963 - 1970 he continued his studies at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague. The works of Imrich Svitana can be found in the collections of several Slovak and Czech galleries.

JAKUB ŠPAÑHEL

Jakub Špaňhel (1976) je bytostným maliarom, u ktorého je gesto dôležitým nositeľom energie. Tradičné témy sakrálnej architektúry, krajinné výjavy či zvieracie motívy spracováva novým spôsobom s pridanou hodnotou výrazu. Sklon k monochromatickej a formálnej redukcii je zvýraznený v sérii obrazov s mechanickým opakovaním jednoduchých prvkov pomocou maliarskeho valčeka. V r. 1995 - 2002 študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe u prof. Jiřího Davida a Milana Knížáka. Je zastúpený v zbierkach Národnej galérie v Prahe a iných galériách v Čechách a na Slovensku. Patrí medzi najvýznamnejších súčasných českých umelcov venujúcich sa abstraktnej a figurálnej maľbe.

–

Jakub Špaňhel (1976) is a temperamental painter at whom gesture is an important carrier of energy. He processes traditional themes of sacral architecture, landscape scenes or animal motifs in a new way with the added value of expression. The tendency to monochrome and formal reduction is highlighted in a series of pictures with mechanical repetition of simple elements using a paint roller. In the yrs. 1995 - 2002 he studied at the Academy of Fine Arts in Prague with Prof. Jiří David and Milan Knížák. He is represented in the collections of the National Gallery in Prague and other galleries in the Czechia and Slovakia. He is one of the most important contemporary Czech artists dedicated to abstract and figural painting.

SIMONA ŠTULEROVÁ

Konflikt prírodného prostredia a civilizácie je hlavnou témou prác Simony Štulerovej (1987). Kolíziu architektonických štruktúr s biomorfnými tvarmi prírody spracováva v precízne namaľovaných abstraktných obrazoch v rámci nových geometrických tendencií. Výjavy sú zmäččené rastrom križikovej výšivky ako poetickým intermezom autorkinho ženského cítenia. V r. 2002 - 2006 študovala na Škole úžitkového výtvarníctva v Ružomberku v odbore textilného výtvarníctva. V r. 2008 - 2014 študovala na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach. V r. 2020 absolvovala doktorandské štúdium na Akadémii umení v Banskej Bystrici. V r. 2016, 2018 a 2019 sa stala finalistkou súťaže Maľba, ktorú vyhlasuje Nadácia VÚB.

–
The conflict between the natural environment and civilization is the main theme of Simona Štulerová's (1987) works. She processes the collision of architectural structures with biomorphic shapes of nature in precisely painted abstract paintings within the framework of new geometric tendencies. The scenes are softened by a grid of cross-stitch embroidery as a poetic interlude of the

author's feminine feeling. From 2002 to 2006 she studied at the School of Applied Art in Ružomberok in the field of textile art. In the yrs. 2008 - 2014 she studied at the Faculty of Arts of the Technical University in Košice. In 2020, she completed her doctoral studies at the Academy of Arts in Banská Bystrica. In the yrs. 2016, 2018 and 2019, she became a finalist in the Painting competition, which is announced by the VUB Foundation.

EDITA VOLOŠČUKOVÁ

Tvorba Edity Vološčukovej (1951) harmonicky spája cit a intuíciu s racionálnym, často až vedeckým postojom. Zaoberá sa skúsenosťou, pamäťovými stopami, prenosom a prepisom informácií. Výraznou črtou v jej dielach je vizuálna manipulácia so znakom či kódom v rámci výtvarnej interpretácie rozličných prírodných a kozmických javov. Dôležitá je pre ňu prítomnosť konceptuálneho postoja a procesualita. Je držiteľkou viacerých ocenení (Triennale akvarelu 1999 a 2013 v Lučenci, cena rektora PU za Umeleckú tvorbu 2003, držiteľka Ceny prezidenta mesta Nowy Sącz - Salon 2003 a iné). Absolvovala viaceré sympóziá, samostatné a kolektívne výstavy doma aj v zahraničí.

–
The work of Edita Vološčuková (1951) harmoniously combines feeling and intuition with a rational, often even scientific attitude. She deals with experience, memory traces, transmission and transcription of information. A significant feature in her works is the visual manipulation of a sign or code within the artistic interpretation of various natural and cosmic phenomena. The presence of a conceptual attitude and processuality is important for her. She is the holder of several awards (Triennial of Watercolours 1999 and 2013 in Lučenec, Rector's Award of the PU for Artistic Creation 2003, holder of the Award of the Mayor of the City of Nowy Sącz - Salon 2003 and others). She attended several symposia, individual and collective exhibitions at home and abroad.

PETER ŽUPNÍK

Už počas štúdií získali práce Petra Župníka (1961) v rámci tzv. novej vlny slovenskej fotografie pozornosť odbornej verejnosti. Typické je preňho poetické videnie sveta, kde sa každodenné maličkosti stávajú hlavným rozprávačom nečakaného príbehu. Fotografie často dopĺňa maliarskymi zásahmi, aby tak zvýraznil napovedané významy. V r. 1981 - 1986 študoval umeleckú fotografiu na Filmovej a televíznej fakulte Akadémie múzických umení v Prahe. Bol členom umeleckej skupiny Most a Pražského domu fotografie. Jeho práce sú zastúpené v mnohých verejných i súkromných zbierkach a galériách v Čechách, na Slovensku, vo Francúzsku, Švajčiarsku, USA a v Japonsku.

–
Already during his studies, the works of Peter Župník (1961) acquired the attention of the professional public within the so-called new wave of Slovak photography. Typical for him is a poetic vision of the world, where everyday little things become the main narrator of an unexpected story. He often complements the photographs with painting interventions to highlight the suggested meanings. In the y sr. 1981 - 1986 he studied art photography at the Film and Television Faculty of the Academy of Performing Arts in Prague. He was a member of the art group Most and the Prague House of Photography. His works are represented in many public and private collections and galleries in the Czechia, Slovakia, France, Switzerland, the USA and Japan.

O autoroch - zahraniční hostia / About the artists - foreign guests

XESCO MERCÉ

Xesco Mercé (1965) sa pohybuje naprieč médiami, kde s neúnavnou zvedavosťou a hravou ľahkosťou skúša diferentné materiály. Špecifické je uňho používanie röntgenových snímok, obvykle nepovšimnutých každodenných predmetov, či privlastnenie a následné dotvorenie malieb insitných umelcov nájdených v miestnych bazároch a na blšom trhu. Stáva sa alchymistom, ktorý poukazujúc na pretlak rýchlych konzumných správ a reklám, vstupuje na novodobé informačné smetisko, z ktorého ľubovoľne vyberá symboly a formy aby im priradil nové, často protichodné významy. Autor si vytvoril abecedu predmetov, ktoré obsesívne opakuje v nespočetných variantách, kombinujúc ich navzájom do originálnych dialógov. Je to napríklad pilulka, amplión, fajka, injekčná striekačka, nožnice a iné, ktoré spolu vytvárajú umelcov osobný naratív. Video *Objectes Spirituales* je striedaním mechanizmov z osobného repertoára, pričom je im priradený spirituálny význam podobne ako stroju z Čapkovho utopického románu *Továreň na absolútno*, 1922. Autor - stvoriteľ si vyhradzuje právo infiltrovať svoje výtvary do nečakaných kútov periférie reálneho sveta, kde sa budú naďalej rozrastať, aby vytvorili základ individuálneho vesmíru. V roku 1988 úspešne ukončil štúdium výtvarného umenia na Universitat de Barcelona. V roku 1997 bol zakladajúcim členom a koordinátorom umeleckého združenia La Xina A.R.T. Je riaditeľom umeleckého časopisu La Conxinxina. Žije v Barcelone a Ivars d'Urgell, Španielsko.

–
Xesco Mercé moves across media forms, experimenting with different materials with a tireless curiosity and a light playfulness. His work shows a particular interest in the use of X-rays, often of otherwise overlooked everyday objects, or in the appropriation and subsequent completion of paintings by naive artists found in local bazaars and flea markets. He becomes an alchemist who, referring to the overprint of instant consumer messages

and advertisements, dives into a modern information dump, from which he arbitrarily selects symbols and forms in order to imbue them with new, often conflicting meanings. The artist has created an alphabet of subjects which he obsessively repeats in seemingly infinite variations, combining them into original dialogues. He creates personal narratives from pills, ampoules, pipes, syringes, scissors and countless other objects. The video artwork *Objectes Spirituales* is an alternation of mechanisms from the personal repertoire which are assigned a spiritual meaning similar to the machine from Čapek's utopian novel *The Absolute at Large*, 1922. The artist-creator reserves the right to infiltrate his creations into unexpected corners of the periphery of the real world, where they will continue to evolve to form the basis of an individual universe. In 1988, he successfully completed his fine arts studies at the University of Barcelona. In 1997, he became a founding member and coordinator of the La Xina A.R.T. He is the director of the art magazine La Conxinxina. He lives in Barcelona and Ivars d'Urgell, Spain.

JOSE ANTONIO PICAZO

Jose Antonio Picasso (1972) reflektuje priestor mesta ako platformu sústredeného prežívania. Abstraktná štruktúra odkazujúca na stavebné konštrukcie a konštruktivistické ideí sa opakuje v maľbe, objekte a inštalácii, pričom hľadanie nových kompozičných riešení je zároveň hľadaním utópie o budúcnosti. Už nie je možné poetické bývanie ako popisuje v eseji *Building, Dwelling, Thinking* (Budovať, Bývať, Myslieť), 1954 Martin Heidegger (1889 - 1976), kde vyzdvihuje Black Forest farmu ako príklad prepojenia človeka a prírody. Betón a asfalt sa stali jedným z najúspešnejších materiálov dnešného sveta. Asfaltové cesty nás vedú z jedného betónového krytu do ďalšieho bez nevyhnutnosti dotknúť sa nohami zeme. Nové technológie tento proces ešte viac urýchľujú - všetko je možné si priblížiť jediným klikom cez digitálny

obraz. Mesto sa stáva tekutým tak ako sa stáva tekutým naše vnímanie. Autor však priznáva dôležitosť nových technologických možností a priamo ich vo svojej tvorbe využíva. 3D tlač, ako jeden z prelomových objavov posledných desaťročí, mu slúži na vytváranie autorských modelov utopickej architektúry. Prepája tak minulosť s budúcnosťou, v ktorej sa 3D tlač stanú strategickými prefabrikátmi nielen pre stavby na Zemi, ale aj vo vesmírnom priestore. Umelec je absolventom Fakulty Výtvarných Umení San Carlos, Valencia, Španielsko. Je prezidentom Kultúrnej asociácie interaktívneho umenia ACAI a členom Kultúrnej asociácie Sporting Club Russafa. Žije vo Valencii v Španielsku.

—
Jose Antonio Picazo sees the cityscape as a platform for concentrated survival. The abstract structures of his work make reference to actual structures and constructivist ideas and reappear across his paintings, objects and installations. The search for novel compositional solutions is also a search for utopias of the future. As Martin Heidegger noted in his 1954 essay *Building, Dwelling, Thinking*, a poetic way of life is no longer possible, and the philosopher highlighted the farms of the Black Forest as an example of the connection between mankind and nature. Concrete and asphalt have become the most prevalent materials in the world today. Asphalt roads guide us from one concrete shelter to another without our feet ever having to touch the ground. New technologies have accelerated this process even further – any location on the planet can be zoomed in on with a single click on a digital image. The city has become as fluid as our perception of the location. However, the artist acknowledges the importance of new technological possibilities and uses them directly in his work. 3D printing, one of the most revolutionary discoveries of recent decades, enables him to create artistic models of utopian architecture. Picazo's approach connects the past with a future in which 3D printing will become a means of prefabricating buildings both on Earth

and also in space. The artist is a graduate of the Faculty of Fine Arts in San Carlos, Valencia, Spain. He is the president of the Cultural Association of Interactive Arts ACAI and a member of the Cultural Association Sporting Club Russafa. He lives in Valencia, Spain.

DEJAN RADOVANOVIC

Dejan Radovanovic (1963) je nezávislým umelcom pracujúcim v diferentných nových médiách ako film, video, animácia a zvuk. Vo svojej tvorbe sa zaoberá prírodou videnou z diaľky, cez digitálne oko kamery. Vnímanie priestoru a farieb je podriadené pokročilým technologickým možnostiam s využitím animácie. Vytvára rozšírenú realitu, ktorá ponúka takmer haptickú blízkosť detailov. Dokonalosť línií a foriem nenarušených nebezpečenstvom smrti a rozkladu vyvoláva súčasne pocit očarenia ako aj odcudzenia. Sú to krajiny, ktoré možno obdivovať, ale nie je možné v nich žiť. Prítomnosť človeka je negovaná, stopy civilizácie sú prítomné, nie však dôležité. Zásadné sú sily prírody, pohyb vesmírnych telies, vody a oblakov. Krátke video *Moonrise / Sunrise* koreluje s autorovými doterajšími prácami, v ktorých sa často vyskytuje nadrozmerný mesiac v splne, či zvláštna svetelná atmosféra vychádzajúceho slnka. Posun mesiaca po oblohe je zvečnením magického okamžiku nastupujúcej noci, ktorá stráca svoju vládu nad svetom v momente úsvitu. Dejan Radovanovic sa zúčastnil mnohých výstav a festivalov ako MADATAC (Madrid, Španielsko), Generative Gallery (Moskva, Rusko), New York City Independent Film Festival, Creative Tech Week (New York, USA), MAPIC (Cannes, Francúzsko), CeBIT (Hannover, Nemecko), EXPO REAL (Munich, Nemecko), REAL VIENNA (Viedeň, Rakúsko) a MOBILE World Congress (Barcelona, Španielsko). Žije vo Vancouveri, Kanada.

—
Dejan Radovanovic (1963) is an independent artist working in a variety of new media such as film, video, animation and sound. In his work examines nature as seen from a distance, through the digital eye of the camera.

The use of animation allows advanced technological possibilities to be applied to the perception of space and colour, creating an augmented reality that offers an almost tangible approximation to detail. The perfection of lines and forms undisturbed by the danger of death and decay evokes feelings of both enchantment and also alienation. These are countries that can be admired from a distance, but which cannot be lived in. The human presence is negated; while some traces of civilization remain present, they are of little significance. The forces of nature, the movement of cosmic bodies, water and clouds are the essential elements here. The short video *Moonrise / Sunrise* builds on the artist's previous works, which often feature an oversized full moon or the special quality of light which we find at sunrise. The Moon's movement across the sky is an immortalization of the magical moment of the coming of night, but one which loses its rule over the world at the moment of dawn. Dejan Radovanovic participated at numerous exhibitions and international festivals such as MADATAC (Madrid, Spain), Generative Gallery (Moscow, Russia), New York City Independent Film Festival, Creative Tech Week (New York, USA), MAPIC (Cannes, France), CeBIT (Hannover, Germany), EXPO REAL (Munich, Germany), REAL VIENNA (Vienna, Austria) and MOBILE World Congress (Barcelona, Spain). He lives in Vancouver, Canada.

VIKA SHUMSKAYA

Vika Shumskaya (1968) sa narodila v meste Pervomaisk v Luhanskej oblasti (Ukrajinská SSR), ktoré je dnes jedným z hlavných bojových ohnísk a centrom samozvanej Luhanskej ľudovej republiky (LPR). Ako dieťa sa s rodičmi presťahovala v roku 1976 na Krym a považuje Krym za svoju vlasť. Priame zážitky z kolektívnej traumy jej rodiny z čias ZSSR a neskôr z totalitnej Ruskej federácie ju silne ovplyvnili. Vo svojich dielach sa venuje otázkam emigrácie a osobných zmien v inom prostredí, pričom osciluje medzi nostalgiou a predstavami novej budúcnosti. S telom maľby zaobchádza ako s ľudským telom. Použitie

agresívnych chemických roztokov vyvoláva reakciu farebných pigmentov, ktoré sa tak stávajú symbolom života a daného času. V rokoch 1985 až 1989 študovala na Uralskej vysokej škole výtvarných umení a dizajnu. V rokoch 1996 – 2002 študovala na Charkovskej štátnej akadémii dizajnu a umenia. Zúčastnila sa významných výstav v Rusku a na Ukrajine, ako 5. Bienále súčasného umenia v Moskve v roku 2013. V súčasnosti žije v Banskej Bystrici na Slovensku.

—
Vika Shumskaya (1968) was born in the city of Pervomaisk in the Luhansk region (Ukrainian SSR), which is today one of the main battlefields and the center of the self-proclaimed Luhansk People's Republic (LPR). As a child with her parents, she moved to Crimea in 1976 and considers Crimea her homeland. Direct experience of collective trauma by her family from the time of USSR and then totalitarian Russian Federation influenced her strongly. In her works she deals with the issues of emigration and personal change in a different environment while oscillating between nostalgia and visions of a new future. She treats the body of the painting as the human body. Using the aggressive chemical solutions provokes the reaction of colour pigments that are so becoming a symbol of life and a given time. From 1985 to 1989 she studied at the Ural College of Fine Arts and Design. In 1996 – 2002 she studied at the Kharkov State Academy of Design and Arts. She has participated in major exhibitions in Russia and Ukraine as 5th Moscow Biennale of Contemporary Art, 2013. Now she lives in Banska Bystrica, Slovakia.

**Filozofické reflexie smútku vo vizuálnej podobe: Odkaz Viky Shumskayaej /
Philosophical reflections on grief in visual form: the legacy of Vika Shumskaya**

Táto krátka úvaha je výsledkom rozhovoru s Vikou Shumskayou¹ (1968), ukrajinskou umelkyňou, nedávno prisťahovanou na územie Slovenskej republiky. Cieľom je rozšírenie pohľadu na súčasné umenie za pomoci argumentácie smútku mimo lingvistic-kých konceptov: umelecké dielo je „intra-akciou“² – variabilným časovým procesom.

Vika Shumskaya študovala dizajn na Uralskej vysokej škole výtvarných umení a dizajnu (1985 – 1989), pokračovala v štúdiu grafiky na Char-kovskej štátnej akadémii dizajnu a umenia (1996 – 2002) a bola štipendistkou rakúskej Cultural City Network (2001). Maľuje, fotografuje, vytvára videá. Aktívne vystavuje na Slovensku, na Ukrajine, v Rusku či v Nemecku.

Zaujíma ju aktuálnosť našej doby i sociálno-politické témy, ktoré v kombinácií s použitím (ne)umeleckých materiálov posúva do priestoru. Tento vzťah k realite, ktorá je vždy spätá s inakosťou je súčasťou umeleckého diela, ku ktorému Shumskaya pristupuje ako k vlastnému telu: „s povrchom maľby zaobchádzam ako s ľudským telom.“³ Umelecké dielo a ním vyvolané reakcie odzrkadľujú výraz doby, v ktorej vzniklo. Dielo zobrazuje súvislosti, odráža kultúrne i sociálno-politické dejiny.

Koncepciou prác, *Z kozmu nás nevidia I. – III.* (od r. 2017) vyjadruje svoj ťažko skúšaný (a skúmaný) postoj k realite. Pocit Shumskayej smútku je založený na strate milovaného domova a milovaných ľudí: „Ukrajina je moja rodná krajina a bolí ma,

keď sledujem vojnu na Ukrajine, ktorá stále trvá. Moji príbuzní mi na jar tohto roku [2020] oznámili, že manželka môjho bratranca zomrela a stále sa strieľa.“⁴

Otázka autenticity smútku je nepochybne psychologickou otázkou, ktorú je možné preskúmať aj napr. pomocou empirie. Výsledkom je to, čo a priori patrí k myšlienke či podstate smútku. Smútok zahŕňa afektívne angažovanie sa a hlbokú citlivosť zo strany smútiacej, ktoré, po prežitej skúsenosti nemožno jednoducho „potlačiť“. Zmena sveta – v zmysle straty územia rodnej krajiny a smrti blízkeho človeka nenesie so sebou iba selektívny alebo intelektuálny vplyv, ale aj existenčnú krízu, ktorá spôsobí, že tí, ktorí smútia, sú nepredvídateľným spôsobom

- 1 Вика Шумская
- 2 Intra-akcia je neologizmus americkej teoretickej fyziky Karen Barad. Popisuje procesy neustáleho stávania sa. Na rozdiel od interakcie, ktorá predpokladá pevné hranice jednotlivých javov, vznikajúcich v kauzálnej návaznosti, skúma intra-akcia vzájomné vzťahy medzi jednotlivými javmi/ fenoménmi. Pozri: Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway. Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Durham & London: Duke University Press 2007
- 3 „я отношусь к поверхности картины как к телу человека.“ Vika Shumskaya v rozhovore so mnou, 22. 11. 2020, preklad ZK, z rozhovoru s Vikou Shumskayaou, 29.11.2020, pozri aj: Križalkovičová, Zuzana: *Z kozmu nás nevidia II.* (Из Космоса нас не увидят, II.), Vika Shumskaya (Вика Шумская) so Zuzanou Križalkovičovou. In: Macko, Adam (Ed.): *Priviaty vol. I.* Spišský Hrhov: Insima 2020
- 4 „Украина моя родная страна и мне больно наблюдать войну в Украине, которая все равно, продолжается. И мои родственники весной этого года мне сообщили что погибла жена моего двоюродного брата, там время от времени все равно стреляют.“ Tamže

vtiahnutí do sledu nezastaviteľných udalostí. Smútok je odpoveďou na zmenu v prostredí smútiacich: milovaný domov je nenávratne stratený, milovaný človek už nie súčasťou nášho sveta. Neočakávanosť straty priniesla nekontrolovateľné sociálno-spoločenské následky. Po anexii Krymu sa životná situácia Shumskayej zmenila: „Paralelne s anexiou vypukla vojna na východe Ukrajiny, kde boli zabití štyria civilisti z našej početnej rodiny. [...] Od roku 2013 sa náš pobyt v Moskve začal veľmi rýchlo meniť. S obrovskými emóciami sme cez internet sledovali revolúciu na Majdane. V jari 2014 bol Krym anektovaný. Som z Krymu, moja matka žije na Kryme. Keď som v to leto prišla domov a videla [...] obrovské kolóny s vojenským vybavením, uvedomila som si, že môj Krym už neexistuje a Krym sa stáva iba vojenskou základňou pre Rusko. [...] ja a môj manžel sme sa rozhodli opustiť Rusko. V 2015 [...] sme emigrovali na Slovensko.“⁵

Dialektická súvislosť medzi stratou a čiastočnou „sebastratou“ v zmysle sčasti strateného ja (stratou domova a príbuzného človeka Shumskaya stratila časť svojho ja) sa stáva viditeľnou až v priebehu smútočného procesu, ktorého dynamika vzťahu medzi láskou a smútkom, sa predstavuje v novom, neustále sa meniacom procese. Pocit lásky odkrýva pozitívum domova a rodiny. Smútok, ktorého láska je súčasťou, postupne odkrýva význam straty v širšom kontexte vlastnej prežitej skúsenosti, ktorá je časťou Shumskajej života, jej sveta a tým aj našej, oveľa väčšej reality.

Realita v *Galérii Umelcov Spiša*⁶ vyzerá nasledovne: Na podlahe sú položené štyri plastické nádoby⁷. Do nich vkladá Shumskaya štyri maľby podobných rozmerov, ktoré vytvorila pred výstavou. Plátna poleje agresívnym síranom mednatým zmiešaným s vriacou vodou, čím demonštruje „našu zraniteľnosť a problémy integrácie do novej spoločnosti. [Je to] istá ilúzia našich nádejí pri odchode z totalitného Ruska, kde sme žili a pracovali. Nemohli sme sa vrátiť na [vojnu] vysilenú Ukrajinu.“⁸

- 5 „Параллельно с аннексией началась война на востоке Украины, где погибли четыре мирных человека из нашей большой семьи. [...] С 2013 года наше пребывание в Москве начало стремительно меняться. Мы с огромными переживаниями наблюдали революцию на майдане по интернету. Весной в 2014 году произошла аннексия Крыма. Я из Крыма, моя мама живет в Крыму, тем летом я приехала и увидела, как шли по шоссе огромные колонны с военной техникой, я поняла, что моего Крыма больше нет, а Крым будет теперь только военной базой для России. [...] Параллельно с аннексией началась война на востоке Украины, где погибли четыре мирных человека из нашей большой семьи. После чего нами, мной и моим мужем было принято решение уехать из России. В 2015 году мы эмигрировали в Словакию.“ Tamže
- 6 <http://www.gus.sk/index.php/vystavy/aktualne/vystava/teleskop-vesmir-v-zbierke> (1. 3. 2021)
- 7 О великости 65 x 60 x 17 cm
- 8 я продемонстрировала нашу уязвимость и проблемы интеграции в новое общество. [...] некую иллюзорность наших надежд при переезде из тоталитарного государства России, где мы жили и работали. Мы не могли вернуться в истощенную Украину.“ Tamže

Obraz, ktorý v myšlienkovvej predstave zahŕňa neustále sa vracajúci odkaz krajiny. Ukrajina, tak ako ju Shumskaya poznala, už nie je. Vzdialenosť od domoviny, túžby po nej, nádej v „lepšiu“ budúcnosť, ale predovšetkým proces samotného pohybu (ne)opakovaného bytia a plynutia času opisuje Shumskaya nasledovne:

„Začala som chápať, že už nemôžem rozmyšľať o budúcnosti, plánovať alebo dokonca snívať. [...] dospela som k záveru, že nemožno prežívať minulé, alebo predvídať či plánovať budúcnosť, možno len pozorovať alebo sa pokúsiť zachytiť túto prchavú a rýchlo sa meniacu súčasnosť.“⁹

Ostáva nádej. Nádej a túžba žiť. Pre Shumskayu je nádej more¹⁰ – symbolicky zobrazené v rozpúšťajúcich sa farebných vrstvách, ktorých kartografické obrysy pozmeneného priestoru umožňujú myslieť o novom, pozitívnom priestore. Shumskaej (s)poznatie dnešnej nádeje predvída novú možnú skutočnosť, z ktorej umelkyňa čerpá vnútornú silu.

9 „я начала понимать, что не могу больше думать о будущем, планировать или даже мечтать. [...] я пришла к тому, что невозможно переживать прошлое или предугадывать, или планировать будущее, а можно лишь фиксировать или пытаться фиксировать, такое быстротечное и стремительно меняющееся настоящее.“ Там же

10 я продемонстрировала нашу уязвимость и проблемы интеграции в новое общество. [...] некую иллюзорность наших надежд при переезде из тоталитарного государства России, где мы жили и работали. Мы не могли вернуться в истощенную Украину.“ Там же

This brief reflection is the result of an interview conducted with Vika Shumskaya¹ (1968), a Ukrainian artist who has recently relocated to Slovakia.

The aim is to broaden the view of contemporary art as a means of articulating grief that can transcend linguistic concepts: art can exist as an “intra-action”² – a variable temporal process. Vika Shumskaya studied design at the Ural Academy of Fine Arts and Design (1985 – 1989), before continuing with graphic design at the Kharkiv State Academy of Design and Art (1996 – 2002), being awarded a scholarship by the Austrian Cultural City Network (2001). She mainly focuses on painting, photography and video art, and her work has been exhibited in Slovakia, Ukraine, Russia and Germany.

She is deeply interested in the socio-political themes of our time, which she examines through the juxtaposition of both artistic and non-artistic materials in unexpected contexts within the exhibition space. This relationship to reality, which is always associated with a sense of otherness, is an element of Shumskaya’s work that she approaches as if it were her own body: “I treat the surface of the painting as a human body.”³ Her work depicts the context in which it exists, reflecting its own cultural and socio-political history.

In the concept of her series of works titled *They Will Not See Us from Space I. – III.* (from 2017 to date) she expresses her own hard-fought (and deeply meditated) attitude towards reality. Shumskaya’s sorrow and sense of grief flow from the

loss of her beloved homeland and her loved ones: “Ukraine is my homeland, and it pains me to watch the war in Ukraine which is still going on. My relatives informed me in the spring [of 2020] that my cousin’s wife had died and there is still shooting.”⁴

The issue of the authenticity of grief is undoubtedly a psychological question which can be explored empirically, but the idea or essence of sorrow is an intrinsically a priori issue. Grief involves affective engagement and deep sensitivity on the part of the sufferer which cannot simply be suppressed or repressed after a lived experience. Changes to our worlds, either in the sense of the loss of our homeland or the death of a loved one, brings about not only a selective or intellectual influence, but also an existential crisis which can draw those who grieve into a series of unstoppable events through unpredictable ways. Grief is itself a response to these irreversible changes in the environment of the bereaved: a beloved home is irretrievably lost; a loved one is no longer part of our world. The sheer unexpectedness of the loss unleashes uncontrollable personal and social consequences. After the annexation of Crimea, Shumskaya’s life was changed in just such a manner:

“Immediately after the annexation, war broke out in eastern Ukraine, and four members of our extended family were killed. [...] Since 2013, our stay in Moscow had begun to change very quickly. With strong emotions, we watched the revolution on Maidan Square via the Internet. Then, in the spring of 2014, Crimea was annexed.

1 Вика Шумская

2 As defined by the American theoretical physicist Karen Barad: “The neologism ‘intra-action’ signifies the mutual constitution of entangled agencies. That is, in contrast to the usual ‘interaction’ which assumes that there are separate individual agencies that precede their interaction, the notion of intra-action recognizes that distinct agencies do not precede, but rather emerge through, their intra-action. It is important to note that the ‘distinct’ agencies are only distinct in a relational, not an absolute, sense, that is, agencies are only distinct in relation to their mutual entanglement; they don’t exist as individual elements.” Barad, Karen: *Meeting the Universe Halfway. Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning.* Durham & London: Duke University Press 2007, 33.

3 „я отношусь к поверхности картины как к телу человека.“ Vika Shumskaya. Personal interview with the author. November 22, 2020. See also: Križalkovičová, Zuzana: *Z kozmu nás nevidia II.* (Из Космоса нас не увидят, II.), Vika Shumskaya (Вика Шумская) so Zuzanou Križalkovičovou. In: Macko, Adam (Ed.): *Priviati vol. I.* Spišský Hrhov: Insimia 2020

4 „Украина моя родная страна и мне больно наблюдать войну в Украине, которая все равно, продолжается. И мои родственники весной этого года мне сообщили что погибла жена моего двоюродного брата, там время от времени все равно стреляют.“ Ibid

I come from Crimea, my mother lives in Crimea. When I came home that summer and saw [...] long columns of military vehicles, I realized that Crimea as I knew it, my Crimea, no longer existed and Crimea had become nothing more than a military base for Russia. [...] At that point, my husband and I decided to leave Russia [...] and we emigrated to Slovakia in 2015.⁵

The dialectical connection between the external loss and the “self-loss” in the sense of a partial loss of the self (by losing her home and her relatives, Shumskaya has lost a part of her being) only becomes visible only during the grieving process, in which the dynamics of the relationship between love and grief manifest themselves in a new and ever-changing process. Our feelings of love reveal the full potential of home and family. Grief, an emotion in which love is a component, gradually reveals the meaning of loss within the broader context of our own lived experience; an intrinsic part of Shumskaya’s life, her world, and, by extension, our own much greater reality.

They Will Not See Us from Space as presented at the *Gallery of Spiš Artists*⁶ took the form of four plastic containers⁷ into which Shumskaya placed four paintings of similar dimensions which had been created before the exhibition. An aggressive solution of copper sulphate mixed with boiling water was then poured over the canvases, demonstrating “our vulnerability and the problems of integration into a new society. [It is] a kind of illusion, our hopes of leaving the totalitarian state of Russia in which we had lived and worked. We could not return to [war-] devastated Ukraine.”⁸

The work is a haunting image that encompasses in conceptual form the ever-present legacy of the homeland. The Ukraine that Shumskaya once knew no longer exists. The artist’s growing distance from her homeland and her longing for it, the hope for a “better” future, but above all the process of the (un)repeating movement of existence and the passage of time is described by Shumskaya as follows:

“I began to understand that I could no longer think about the future, nor plan or even dream. [...] I came to the conclusion that we cannot relive the past, nor can we predict the future; we can only observe or try to capture a fleeting and rapidly changing present.”⁹

Yet some hope remains. Hope and the desire to live. For Shumskaya, hope is embodied by the sea¹⁰, symbolically depicted in layer on layer of dissolving colour, whose cartographic outlines of altered space allow us to conceive of a new, more optimistic space. Shumskaya’s (re)cognition of the hope of the present anticipates a new possible reality from which the artist draws her inner strength.

Mgr. Mgr. art. Zuzana Križalkovičová

- 5 „Параллельно с аннексией началась война на востоке Украины, где погибли четыре мирных человека из нашей большой семьи. [...] С 2013 года наше пребывание в Москве начало стремительно меняться. мы с огромными переживаниями наблюдали революцию на майдане по интернету. Весной в 2014 году произошла аннексия Крыма. Я из Крыма, моя мама живет в Крыму, тем летом я приехала и увидела, как шли по шоссе огромные колонны с военной техникой, я поняла, что моего Крыма больше нет, а Крым будет теперь только военной базой для России. [...] Параллельно с аннексией началась война на востоке Украины, где погибли четыре мирных человека из нашей большой семьи. После чего нами, мной и моим мужем было принято решение уехать из России. В 2015 году мы эмигрировали в Словакию.“ Ibid
- 6 <http://www.gus.sk/index.php/exhibitions/current/vystava/telescope-universe-in-the-collection> (1. 3. 2021)
- 7 Dimensions: 65 x 60 x 17 cm
- 8 я продемонстрировала нашу уязвимость и проблемы интеграции в новое общество. [...] некую иллюзорность наших надежд при переезде из тоталитарного государства России, где мы жили и работали. Мы не могли вернуться в истощенную Украину.“ Vika Shumskaya. Personal interview. December 2, 2020.
- 9 „я начала понимать, что не могу больше думать о будущем, планировать или даже мечтать. [...] я пришла к тому, что невозможно переживать прошлое или предугадывать, или планировать будущее, а можно лишь фиксировать или пытаться фиксировать, такое быстрое и стремительно меняющееся настоящее.“ Ibid
- 10 я продемонстрировала нашу уязвимость и проблемы интеграции в новое общество. [...] некую иллюзорность наших надежд при переезде из тоталитарного государства России, где мы жили и работали. Мы не могли вернуться в истощенную Украину.“ Ibid